

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล
แหลมงอบ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่
เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น
3. ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลตำบลแหลมงอบ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ทำการศึกษา
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้
เออร์วิน (Erwin, 1976, p. 138 อ้างถึงใน จุฑามาศ ศรีศิริพรพันธุ์, 2548, หน้า 6 - 7)
ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า คือกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน
การพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของ
ประชาชน ให้ความสำคัญสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชน แก้ไขปัญหาร่วมกับการใช้
วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ไวท์ (White, 1982 อ้างถึงใน ถิรพันธ์ สุกระสร, 2548, หน้า 6) ได้ให้คำจำกัดความว่า
การมีส่วนร่วมประกอบด้วย 3 มิติด้วยกัน มิติที่หนึ่งคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะไร
ควรทำและทำอย่างไร มิติที่สอง ร่วมเสียสละในการพัฒนา ลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจและ
มิติที่สามมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงานและยังมีอีกมิติหนึ่งที่น่าจะ
พิจารณาเป็นมิติที่สี่ คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ปรัชญา เวสารัชช์ (2543 อ้างถึงใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์, 2546, หน้า 18) ได้นิยามความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นการที่ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องโดยการใช้ความพยายามในส่วนของตนต่อกิจกรรมซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมต้องมียุทธศาสตร์ประกอบดังนี้

1. ประชาชนเข้าเกี่ยวข้องในกิจกรรมการพัฒนา
2. ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามบางอย่างส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน หรือทรัพยากรบางอย่าง เช่น เงินและวัสดุในกิจกรรมพัฒนา

ดิเรก ฤกษ์สาหร่าย (2527 อ้างถึงใน วรรณา บุรศิริรักษ์, 2548, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมกันรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง

ลือชัย ศรีเงินยวง และผาสุก อเนกวนิช (2526 อ้างถึงใน จุฑามาศ ศรีศิริพรพันธ์, 2548, หน้า 8) ได้กล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริง จะต้องไม่หมายความว่าเพียงแต่การดึงประชาชนเข้ามาร่วมโครงการที่รัฐเป็นผู้กำหนด “รูปแบบเป้าหมายของงาน” และ “กำหนดให้มีการเข้าร่วมงาน” ดังที่ผ่านมา แต่จะต้องเป็นการมีส่วนร่วมอย่างมีสำนึกรับผิดชอบ และมีบทบาทอย่างเต็มที่ตั้งแต่ค้นคิดปัญหา วางแผนปฏิบัติงาน ดูแล กำกับ ตลอดจนประเมินผล ติดตามงาน การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้องหมายถึง การมอบอำนาจอธิปไตยขั้นพื้นฐานคืนสู่ประชาชน การพยายามจัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชนให้เข้มแข็งบนพื้นฐานของการพึ่งตนเองเป็นสำคัญ

วันรักษ์ มิ่งมณีนากิน (2538 อ้างถึงใน คมศิลป์ ศิริวงศ์, 2548, หน้า 11) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า คือ การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนในอำนาจการตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่ามีสิ่งที่มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการมากที่สุดนั้นจักได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้า กล่าวโดยสรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาก็คือ การที่ประชาชนได้เข้าร่วมในกิจกรรมโดยตลอดโดยให้ประชาชนได้ร่วมกันพิจารณากำหนดแนวทางและมีส่วนในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ปรารถนาหรือตั้งไว้ซึ่งจะทำให้ประชาชนรู้จักตัดสินใจและปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ จนสามารถเรียนรู้และพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ไปได้ด้วยตนเอง

อำภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง (2522 อ้างถึงใน จุฑามาศ ศรีศิริพรพันธ์, 2548, หน้า 8) อธิบายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่าการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นผลมาจาก

เห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง และความเห็นต้องพ้องต้องกันจะต้องมาก จนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อปฏิบัติการนั้น ๆ เหตุผลเบื้องต้นของการที่คนมารวมกันได้ ควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมด หรือการกระทำทั้งหมดที่ทำโดยกลุ่มหรือทำในนามกลุ่มนั้นกระทำผ่านองค์การ (Organization) ดังนั้น องค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527 อ้างถึงใน พิกพ กิตติกา, 2550, หน้า 12) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงว่าน่าจะหมายถึงการที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการและควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคมและได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526 อ้างถึงใน อติสรณ์ ชัดสีใส, 2551, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง และการที่จะสามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นแล้ว จำเป็นที่จะต้องยอมรับปรัชญาที่ว่า มนุษย์ทุกคนต่างปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของกลุ่ม ขณะเดียวกันจะต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่า มนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้ทางที่ถูกต้อง

ชวัช เบญจาทิกุล (อ้างถึงใน อมรรัตน์ ศิริกาญจนวงศ์, 2551, หน้า 6) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า “เป็นกิจกรรมที่มวลชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการพัฒนา เข้าร่วมดำเนินการในการใช้ความพยายามในการพัฒนา และได้รับส่วนแบ่งในผลประโยชน์จากการพัฒนา”

จากความหมายของการมีส่วนร่วมดังกล่าว กล่าวโดยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการกิจกรรม ร่วมแก้ไขปัญหาในการพัฒนา และได้รับส่วนแบ่งในผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนา

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

อำนาจ อนันตชัย (อ้างถึงใน จุฑามาศ ศรีสิริพรพันธุ์, 2548, หน้า 9) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการมีส่วนร่วม 4 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion) การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูด หรือการเขียนเพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไข ปัญหาการขัดแย้งในการปฏิบัติงาน และถ้าจะทำให้เกิดผลดีผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อมให้เข้าใจแจ่มแจ้ง ให้เกิดศรัทธาตรงกับความต้องการของผู้ถูก เกลี้ยกล่อม โดยเฉพาะในเรื่องความต้องการของตน ตามทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการ (Hierarchy of Needs ของมาสโลว์ (Maslow) ซึ่งมีทั้งหมด 5 ระดับ คือ ความต้องการทางด้านสรีระ วิทยา ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต ความต้องการทางด้านสังคม ความต้องการ เกียรติยศชื่อเสียง และความต้องการความสำเร็จของตน

2. ทฤษฎีการสร้างความรู้รักสามัคคี (Nationalism) ปัจจัยประการหนึ่งซึ่งนำไปสู่การมี ส่วนร่วม คือ การสร้างความรู้รักสามัคคีให้เกิดขึ้น ซึ่งหมายถึง ความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่จะ อุทิศหรือเน้นคำนิยมเรื่องผลประโยชน์รวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัวเอง พอใจเกียรติภูมิ จงรักภักดีผูกพันต่อท้องถิ่น

3. ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership) การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงาน ด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการ รวมกลุ่มคน จูงใจให้คนไปยังเป้าหมายประสงค์ โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดี เรียกว่า ผู้นำ ปฏิฐาน (Positive Leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวนำทำงานอยู่เสมอ (Dynamic Leader) และ ผู้นำทางไม่มีกิกไม่มีผลงานสร้างสรรค์ที่เรียกว่า ผู้นำนิเสธ (Negative Leader) ผลงานของการใช้ ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญกำลังใจ งานมี คุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นการสร้างผู้นำที่ดีย่อมจะนำไปสู่การมี ส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง

4. ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administrative and Method) การใช้ระบบ บริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ยาก เพราะใช้กฎหมาย ระเบียบแบบแผน เป็นเครื่องหมายในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดดีที่สุด ในเรื่องการบริหาร เพราะธรรมชาติของคน ถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจ ไม่มีใคร บังคับก็จะทำงานด้วยรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นร่วมกันของ รัฐเพราะการใช้ระบบบริหารเป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย

ดิน ปรัชญพฤตย์ (อ้างถึงใน เกศณี พรหมตัน, 2550, หน้า 12 - 13) ได้กล่าวถึง ทฤษฎี การมีส่วนร่วมหรือภาวะผู้ตามไว้ว่า ทฤษฎีนี้ได้รับความสนใจจากนักวิชาการส่วนใหญ่ไม่น้อยมาก เนื่องจากนักวิชาการคิดว่าหากองค์การมีภาวะผู้นำที่ดี ก็จะพลอยมีภาวะผู้ตามดีไปด้วย เป็นการมอง ก่อนข้างแคบเพราะนอกจากจะมองปรากฏการณ์เพียงด้านเดียวแล้ว การที่นักวิชาการให้ความสำคัญ

แก่การมีส่วนร่วมหรือภาวะผู้ตามนั้น พอสรุปสาเหตุหลายประการด้วยกันคือ ประการแรก นักวิชาการบางคนอาจไม่แน่ใจว่าองค์การมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด ที่จะต้องให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประการที่สองผู้คนยังไม่แน่ใจว่าวัตถุประสงค์ของการยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมคืออะไรกันแน่ ประการที่สาม หากผู้นำยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว ผู้ตามเหล่านั้นได้แก่ใครบ้าง ผู้ตามทั้งหมดหรือเฉพาะผู้ตามที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้นำเท่านั้น และประการสุดท้าย หากผู้นำยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว ผู้ตามควรจะเข้าไปมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด และลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมเช่นนั้น สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามอย่างไรบ้าง

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมอาจจะมีอยู่มากมายหลายทฤษฎีด้วยกัน แต่ละทฤษฎีการมีส่วนร่วมสามารถแบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ ๆ คือ ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Representative) และทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)

ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Representative) ทฤษฎีนี้เน้นความเป็นผู้แทนของผู้นำ และถือว่าการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง/ ถอดถอนผู้นำ เป็นเครื่องหมายของการที่จะให้หลักประกันกับการบริหารงานดี อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้เน้นเฉพาะการวางโครงการสร้างสถาบันเพื่อเป็นเครื่องมือในการให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมเท่านั้น เช่น การเลือกตั้งทั่วไป การเลือกตั้งโดยคะแนนลับและประชุมปรึกษาหารือประจำปี จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมตามนัยของทฤษฎีนี้ มิได้เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างแท้จริง และผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจ ได้แก่ บรรดาผู้นำต่าง ๆ ที่เสนอตัวเข้าสมัครรับการเลือกตั้ง ส่วนผู้ตามนั้นเป็นเพียงแค่ไม่ระดับเท่านั้น

ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ตามแนวความคิดทฤษฎีนี้ การมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์ไม่เฉพาะแต่การเข้าไปพิจารณาเลือกตั้ง หรือถอดถอนผู้นำเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวางนโยบาย ยิ่งกว่าทฤษฎีนี้ยังมองการมีส่วนร่วมเป็นการให้การศึกษา และพัฒนาการกระทำทางการเมืองและสังคมที่มีความรับผิดชอบ นั่นก็คือ การไม่ยอมให้มีส่วนร่วมนับว่าเป็นการคุกคามต่อเสรีภาพของผู้ตาม

จากทฤษฎีของการมีส่วนร่วมดังกล่าว กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทฤษฎีของการมีส่วนร่วมมีแนวคิดแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่มีการเปิดโอกาสให้ผู้ตามหรือประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมในทุกขั้นตอนของการวางนโยบายด้วยตนเองโดยไม่ผ่านตัวแทน หรือทำตามผู้นำกำหนด ส่วนกลุ่มที่สองเป็นกลุ่มที่มีได้เปิดโอกาสให้ผู้ตามหรือประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมในทุกขั้นตอนของการวางนโยบายด้วยตนเองโดยตรง แต่การเข้าไปมีส่วนร่วมต้องผ่านผู้นำที่ตนได้เลือกเข้าไปทำหน้าที่แทน

3. ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน

โคเฮน และอัฟโฮฟ (Cohen & Uphoff, 1979 อ้างถึงใน จุฑามาศ ศรีศิริพรพันธุ์, 2548, หน้า 12) ได้อธิบายและวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบของการมีส่วนร่วม โดยได้แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision - Making) ซึ่งอาจเป็นการตัดสินใจตั้งแต่ใน ระยะเริ่ม การตัดสินใจในช่วงของกิจกรรม และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) ซึ่งอาจเป็นไปในรูปของ การเข้าร่วม โดยการให้มีการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการร่วมมือ รวมทั้งการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ทางวัตถุ ทางสังคมหรือโดยส่วนตัว
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งนับเป็นการควบคุมและตรวจสอบ การดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

กรรณิกา ชมดี (2524 อ้างถึงใน จุฑารัตน์ จริยาอุดม, 2549, หน้า 18) ได้สรุปรูปแบบของ การมีส่วนร่วมออกเป็น 10 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมประชุม
2. การมีส่วนร่วมออกเงิน
3. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
4. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ
5. การมีส่วนร่วมสัมผัส
6. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน
7. การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค
8. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม
9. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงานหรือเป็นลูกจ้าง
10. การมีส่วนร่วมเป็นออกวัสดุอุปกรณ์

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 อ้างถึงใน จุฑามาศ ศรีศิริพรพันธุ์, 2548, หน้า 17) ได้กล่าวว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมมีหลายระดับตั้งแต่เป็นสมาชิกจนถึงเป็นผู้นำ ดังนี้

1. เป็นสมาชิก
2. เป็นสมาชิกที่เข้าร่วมการประชุม
3. เป็นสมาชิกที่บริจาคเงินช่วยเหลือ

4. เป็นกรรมการ
5. เป็นประธานกรรมการ
6. สมาชิกผู้้นัทำอะไรระหว่างประชุม
7. สมาชิกผู้้นัเล่นบทอะไรในที่ประชุม

กองวิจัยและประเมินผล กรรมการพัฒนาชุมชน (2547 อ้างถึงใน คมศิลป์ ศิริวงศ์, 2548, หน้า 15) ได้ศึกษาการดำเนินพัฒนาชุมชนที่ดำเนินการมาแล้ว 5 ปี เขตพัฒนาตำบลตะเคียนเลื่อน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพอจะสรุปออกมาได้ดังนี้

1. มีส่วนร่วมในการคิด
2. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจการดำเนินงาน
3. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจการใช้ทรัพยากร
4. มีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
5. มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
6. มีส่วนร่วมในการคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหา
7. มีส่วนร่วมในการวางแผน
8. มีส่วนร่วมในการประชุม
9. มีส่วนร่วมในการกิจกรรม
10. มีส่วนร่วมในการออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านปัญหา
11. มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการหรือบริหารงาน
12. มีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิก
13. มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ชักชวนหรือประชาสัมพันธ์
14. มีส่วนร่วมในการลงทุนหรือบริจาคเงิน/ ทรัพย์สิน
15. มีส่วนร่วมในการออกแรงหรือสละแรงงาน
16. มีส่วนร่วมในการออกวัสดุอุปกรณ์
17. มีส่วนร่วมในการดูแลรักษา ติดตามหรือประเมินผล

ประสพสุข ดิอินทร์ (2531, หน้า 22 อ้างถึงใน จริยา กลิ่นอุดม, 2548, หน้า 16) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การริเริ่มตัดสินใจ การดำเนินการตัดสินใจ และการตัดสินใจเพื่อปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร

การบริหารและการประสานของความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

และนอกจากนี้ยังได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 รูปแบบ คือ

1. เป็นสมาชิก (Membership)
2. เป็นสมาชิกผู้เข้าประชุม (Attendance at Meeting)
3. เป็นสมาชิกผู้บริจาคเงิน (Financial Contribution)
4. เป็นกรรมการ (Membership of Committees)
5. เป็นประธาน (Position of Leadership)

อคิน รพีพัฒน์ (2527 อ้างถึงใน เจนจิรา สุคำภา, 2547, หน้า 19) ได้แบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 4 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. ร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหา
2. ร่วมในการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไขและวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา
3. ร่วมในการปฏิบัติการตามแผนที่กำหนด
4. ร่วมในการประเมินผลงาน

จากลักษณะรูปแบบของการมีส่วนร่วมดังกล่าว กล่าวโดยสรุปได้ว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็นสี่ รูปแบบ คือ รูปแบบที่หนึ่งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รูปแบบที่สองการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม รูปแบบที่สามการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และรูปแบบที่สี่การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

4. ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน

jemศักดิ์ ปิ่นทอง (2527 อ้างถึงใน อมรรัตน์ ชัยขรรค์เมือง, 2548, หน้า 20) ได้อธิบายขั้นตอนที่ควรเข้าไปมีส่วนร่วมไว้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

แนว โสทธิพันธ์ (2552 อ้างถึงใน กมลศิลป์ ศิริวงศ์, 2548, หน้า 19) ได้กำหนดขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน คือ

1. การมีส่วนร่วมคิด
2. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ

3. การมีส่วนร่วมปฏิบัติการตามโครงการ

4. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล

ศกุนต์ สายบุญลี (2548 อ้างถึงใน ทิพย์ภาเวช ฌ เชียงใหม่, 2547, หน้า 22) สมาชิกควรมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การรับรู้ด้านข่าวสาร
2. การแสดงความคิดเห็น
3. การตัดสินใจ การวางแผนและดำเนินการ
4. การประเมินผลความรับผิดชอบ
5. การรับผลประโยชน์

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2534 อ้างถึงใน คมศิลป์ ศิริวงศ์, 2548, หน้า 73) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขของการมีส่วนร่วม คือ ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม ประชาชนต้องมีเวลา ประชาชนต้องมีความสนใจและประชาชนต้องสามารถสื่อสารรู้เรื่องทั้งสองฝ่าย

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2537 อ้างถึงใน คมศิลป์ ศิริวงศ์, 2548, หน้า 19 - 20) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายการพัฒนา คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้า ถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดถึงความต้องการของชุมชน
2. ร่วมค้นหาและสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนรวมตลอดถึงความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขตลอดจนสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการในชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติงานตามนโยบาย หรือแผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้
8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำไว้

อकिन รพีพัฒน์ (2547 อ้างถึงใน จุฑามาศ ศรีศิริพรพันธุ์, 2548, หน้า 11 - 12) ได้ชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วม ประชาชนจะต้องเข้าร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของประชาชน เนื่องจากเหตุผลพื้นฐานคือ ชาวชนบทประสบปัญหาย่อมรู้ปัญหาของตนเองได้ดีที่สุด
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งปัญหาเหล่านั้นผู้ที่เลือกแนวทางในการพัฒนาควรเป็นประชาชนในชุมชนนั่นเอง ไม่ใช่บุคคลภายนอก เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับทรัพยากรกับศักยภาพในการพัฒนาชุมชนนั้น
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านแรงงาน การร่วมแรงประกอบกิจกรรม ที่จะทำให้ประชาชนมีความผูกพันมากขึ้นและก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนบำรุงรักษาให้ดำรงอยู่อย่างสมบูรณ์และมีประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล เพื่อค้นคว้าข้อดีและข้อบกพร่อง เกิดจากการดำเนินการ ซึ่งได้นำมาเป็นบทเรียนในการหาทางปรับปรุงแก้ไข และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

อรพินท์ สุทธิพันธ์ (2533 อ้างถึงใน คมศิลป์ สิริวงศ์, 2548, หน้า 21) ได้กำหนดขั้นตอนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้ 5 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมคิด คือ ร่วมในการประชุมปรึกษาหารือในปัญหาและกำหนดกิจกรรมวิธีดำเนินงานเพื่อให้กิจกรรมได้ผลตามวัตถุประสงค์
2. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ คือ เมื่อมีการประชุมปรึกษาหารือแล้วจะต้องร่วมกันในการตัดสินใจเลือกกิจกรรมหรือแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด
3. การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามกิจกรรม คือ เข้าร่วมในกิจกรรมตามวิถีทางและแนวทางให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้
4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ ร่วมในการรับผลประโยชน์อันเกิดจากผลของกิจกรรมหรือการดำเนินงานของสมาชิกเอง
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ เข้าร่วมในการประเมินผลการทำงานของตนเอง กลุ่ม และประเมินผลสถานการณ์ภายนอกด้วย

จากขั้นตอนของการมีส่วนร่วมดังกล่าว กล่าวโดยสรุปได้ว่า ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมกำหนดได้เป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่หนึ่งการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนที่สอง การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการกิจกรรม ขั้นตอนที่สาม การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงานและขั้นตอนที่สี่การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

อคิน รพีพัฒน์ (2547 อ้างถึงใน จุฑารัตน์ จริยาอุดม, 2549, หน้า 17) ได้ชี้ให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องเข้าร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของประชาชนเนื่องมาจากเหตุผลพื้นฐาน คือ ชาวชนบทผู้ประสบปัญหาของตนเองได้ดีที่สุด
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ กิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น ผู้ที่เลือกแนวทางในการพัฒนา ควรเป็นประชาชนในชุมชนนั่นเอง
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านแรงงาน การร่วมแรงในการประกอบกิจกรรม จัดทำให้ประชาชนมีความผูกพันกันมากขึ้น และก่อให้เกิดความรู้สึก ร่วมกันในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เพื่อค้นคว้า เพื่อหาข้อดี และข้อบกพร่อง อันเกิดจากการดำเนินกิจกรรม ซึ่งได้นำมาเป็นบทเรียนในการหาทางปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (อ้างถึงใน จุฑารัตน์ จริยาอุดม, 2549, หน้า 17 - 18)

กล่าวถึงการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนาซึ่งเป็นการวัดเชิงคุณภาพ ออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนที่ส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการ และแนวทางในการดำเนินการ ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงานประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนาหรือยอมรับประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินย่อย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ หรือกระทำในรูปของการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผล สรุปรวบยอด

5. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

เบอร์แทรนด์ (Bertrand, 1958, pp. 147 - 157 อ้างถึงใน จริยา กลิ่นอุดม, 2548, หน้า 18) กล่าวถึงปัจจัยทางวัฒนธรรมของประชาชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ซึ่งได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคลต่าง ๆ คือ

1. อายุ
2. เพศ
3. สถานภาพทางสังคม
4. อาชีพ
5. การศึกษา
6. ถิ่นที่อยู่อาศัย
7. ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น
8. ปัจจัยอื่น ๆ เช่น การอาศัยในเมืองหรือในชนบท จำนวนสมาชิกในครอบครัวและลักษณะครอบครัว ค่านิยม และทัศนคติ

นรินทร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 อ้างถึงใน จริยา กลิ่นอุดม, 2548, หน้า 18) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. ความศรัทธา ที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์
2. ความเกรงใจ ที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือ หรือเกียรติยศ ตำแหน่ง ทำให้เกิดความเกรงใจที่จะมีส่วนร่วมด้วย ทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีความศรัทธาหรือความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอแรงผู้น้อยก็ตาม
3. อำนาจบังคับที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่าง ๆ เช่น บังคับให้ทำงานเยี่ยงทาส

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2548 อ้างถึงใน จริยา กลิ่นอุดม, 2548, หน้า 18) ได้สรุปปัจจัยที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. ปัจจัยด้านกลไกของรัฐ โดยรัฐต้องกำหนดนโยบายที่คำนึงถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมท้องถิ่น สนับสนุนกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง
2. ปัจจัยด้านประชาชนที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ในการทำงาน พัฒนากล้าตัดสินใจ ริเริ่มกิจกรรมและรับผลประโยชน์ สมาชิกต้องรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือเป็นผู้นำท้องถิ่น

3. ปัจจัยด้านนักพัฒนาที่จะต้องรู้จักชุมชนในทุก ๆ มิติ มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วม ต้องค้นหาผู้นำที่มีศักยภาพ รู้จักวิธีการรวมกลุ่มประชาชนเพื่อช่วยหาหนทางแก้ปัญหาและสนับสนุนข้อมูลความรู้ต่าง ๆ

จากปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมดังกล่าว กล่าวโดยสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมที่สำคัญในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแบ่งได้เป็นสามด้าน คือ ด้านที่หนึ่งการกำหนดนโยบายของรัฐต้องคำนึงถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมท้องถิ่น และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง ด้านที่สองประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการทำงานพัฒนา กล่าวตัดสินใจ ริเริ่มกิจกรรม และรับผลประโยชน์ในพัฒนาท้องถิ่น และด้านที่สามเจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาในท้องถิ่นจะต้องรู้จักชุมชนในทุก ๆ มิติ มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วม ต้องค้นหาผู้นำที่มีศักยภาพ รู้จักวิธีการรวมกลุ่มประชาชนเพื่อช่วยหาหนทางแก้ปัญหาและสนับสนุนข้อมูลความรู้ต่าง ๆ

6. ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

เกรตัน (Creighton, 2544, pp. 7 - 10 อ้างถึงใน คมศิลป์ ศิริวงศ์, 2548, หน้า 21 - 22)

ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังต่อไปนี้

1. เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ กระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชน ช่วยให้เกิดความกระฉับในวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบายนั้น ๆ ได้อยู่เสมอ สาธารณชนสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการทบทวนข้อสันนิษฐานที่ปิดบังอยู่ ซึ่งอาจจะปิดบังไม่ให้เห็นทางออกที่มีประสิทธิภาพที่สุดบ่อยครั้ง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดการพิจารณาถึงทางเลือกใหม่แทน วิธีการที่ได้เคยใช้กันมาในอดีต สาธารณชนมักจะมีข้อมูลที่สำคัญ ซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างในการที่จะไปสู่การตัดสินใจ ก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างโครงการที่ประสบความสำเร็จ

2. การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา กระบวนการหรือโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มรูปแบบ มักจะสิ้นเปลืองและเสียเวลา แต่ในทางปฏิบัติแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นสามารถที่จะลดความล่าช้า และลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของประชาชนได้ การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งอาจจะดูว่าสิ้นเปลืองและเสียเวลากว่าที่จะตัดสินใจได้ แต่ว่าเมื่อตัดสินใจแล้วและนำมาสู่การปฏิบัติจะเป็นวิธีการที่ประหยัดกว่าด้วยซ้ำ

3. การสร้างฉันทามติ การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาว และการยอมรับระหว่างกลุ่มซึ่งอาจจะมีความเห็นขัดแย้งกันคนละทาง การมีส่วนร่วมนี้ยังก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างคู่กรณี ลดความขัดแย้งทางการเมืองและสร้างให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4. การเพิ่มความง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทำให้คนเรามีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น และครั้งหนึ่งเมื่อได้ร่วมตัดสินใจแล้วเราก็คงต้องการที่จะเห็นสิ่งนั้นนำไปปฏิบัติได้ ไม่เพียงพอแต่จะมีความสนับสนุนทางการเมืองต่อการนำไปปฏิบัติ แต่กลุ่มและปัจเจกชนอาจจะรู้สึกกระตือรือร้นในการที่จะช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า “กรณีที่ย่ำแย่ที่สุด” บางครั้งเมื่อความขัดแย้งนำไปสู่ความขมขื่นและการเป็นปฏิปักษ์ มันจะยากยิ่งขึ้นในการที่จะแก้ปัญหาประเด็นนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดโอกาสที่กลุ่มจะแสดงความต้องการของกลุ่มเขา และความห่วงกังวลที่ปราศจากความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้ากันอย่างรุนแรงที่อาจจะเป็นไปได้ อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่ยาวิเศษ มันไม่อาจที่จะลดหรือกำจัดความขัดแย้งในทุก ๆ กรณีได้

6. การดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม วิธีทางที่จะนำไปสู่ความชอบธรรมและการดำรงอยู่ของความชอบธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการตัดสินใจก่อให้เกิดความขัดแย้งก็คือ จะต้องใช้กระบวนการตัดสินใจซึ่งโปร่งใสและน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนซึ่งให้สาธารณชนมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนยังก่อให้เกิดความเข้าใจถึงเหตุผลที่นำไปสู่การตัดสินใจนั้น ๆ

7. การคาดคะเนความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชน ในขณะที่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ทำงานกับสาธารณชนในโครงการมีส่วนร่วมของประชาชน เขาจะค่อย ๆ เพิ่มความรู้สึกที่ไวต่อความห่วงกังวลของสาธารณชน และต่อการที่ว่าสาธารณชนมองการปฏิบัติงานขององค์กรส่วนท้องถิ่นอย่างไร บ่อยครั้งที่ทัศนคติเหล่านี้ได้เกิดความตระหนักถึงการตอบสนองของสาธารณชนที่เป็นไปได้ต่อกระบวนการและการตัดสินใจต่าง ๆ ถึงแม้ว่าประเด็นนี้อาจจะไม่ใหญ่โตมากนักที่จะต้องทำโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเป็นทางการ

8. การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน ประโยชน์อันสำคัญอย่างยิ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การให้การศึกษา ต่อสาธารณชนที่ดีขึ้นกว่าเดิม ผู้มีส่วนร่วมไม่เพียงแต่จะเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหา แต่เขายังได้เรียนรู้ด้วยว่ากระบวนการตัดสินใจโดยองค์กรส่วนท้องถิ่นของเขาควรจะเป็นอย่างไร และทำไมจึงต้องตัดสินใจดังกล่าว การมีส่วนร่วมของประชาชน ยังเป็นเวทีการฝึกที่มีประสิทธิภาพของผู้นำท้องถิ่นในอนาคตอีกด้วย

จากการที่นักวิชาการได้ให้ความหมาย แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนดังได้กล่าวข้างต้น จึงอาจสรุปได้เป็นหลักการที่สำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีประสิทธิภาพ 2 ประการ ดังนี้

1. ต้องมีลักษณะเป็นหุ้นส่วน (Partnership) คือ มีความรับผิดชอบ มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วม ไม่ใช่เฉพาะความร่วมมือ (Participation) เท่านั้น

2. เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในสังคมหรือชุมชน ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอนในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งกิจกรรมที่รัฐบาลหรือองค์กรต่าง ๆ จัดให้มีขึ้นหรือแม้แต่กระทั่งกิจกรรมที่ประชาชนในชุมชนนั้นร่วมกันคิดขึ้นมาเอง อันจะมีผลกระทบต่อตนเองและสังคม โดยมีส่วนร่วมตั้งแต่การศึกษาเรียนรู้ปัญหา การคิดหาวิธีการแก้ปัญหา การตัดสินใจและการวางแผน การเข้าร่วมปฏิบัติในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ การติดตามผลและประเมินผล รวมทั้งการร่วมรับผิดชอบงานทั้งหมดอย่างครบวงจร และการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

โดยสรุปนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชน คือการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข และร่วมรับผลประโยชน์ในการกระบวนการพัฒนานั้นเอง

การที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขและร่วมรับผลประโยชน์นั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของกลยุทธ์การพัฒนาที่เห็นความสำคัญของประชาชนระดับรากหญ้า (Grass Roots) โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ประกอบทั้งทางด้านการกระจายอำนาจ การวางแผนส่วนกลางสู่ท้องถิ่น และกำหนดแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน ประชาชนจะมีบทบาทในกระบวนการพัฒนาเพียงใดขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทั้งในทางโครงสร้างและพฤติกรรมของทั้งฝ่ายรัฐบาลและพฤติกรรมของประชาชน

1. ด้านรัฐบาล บทบาทที่สำคัญคือ การกระจายอำนาจ การวางแผนและการเลือกกลยุทธ์การพัฒนาที่เอื้ออำนวยต่อการกำหนดแนวทางจากระดับล่าง (Bottom - Up Planning) และสนับสนุนช่วยทางการเงิน ด้านวิชาการ และด้านอื่น ๆ ที่จำเป็น

2. ด้านประชาชน อาจจะเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจการดำเนินงาน การประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์โดยอาศัยรูปแบบหลาย ๆ รูปแบบในหลายระดับ ดังนั้นรัฐบาลจึงควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ โดยเสรีและสมัครใจในองค์กรต่าง ๆ เช่น

- 2.1 การเป็นตัวแทนของประชาชนในหน่วยการปกครองท้องถิ่นหรือการมีส่วนร่วม
- 2.2 รูปแบบอื่น ๆ ในการบริหารงานท้องถิ่น
- 2.3 องค์กรประชาชนเพื่อการพัฒนาและช่วยเหลือตนเอง
- 2.4 กลุ่มหรือสมาคมเกษตรและกลุ่มสหกรณ์รูปต่าง ๆ
- 2.5 กลุ่มกิจกรรมสตรีอาสาสมัคร

ลิขิต ชีรเวทิน (2546 อ้างถึงใน เกศิณี พรหมตัน, 2550, หน้า 14 - 15) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางของมวลสมาชิกในการพัฒนาชุมชนย่อมเกิดผลต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. ผลทางเศรษฐกิจ

1.1 การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาชนบทในแง่การริเริ่มโครงการจนกระทั่งการสิ้นสุดโครงการนั้น ย่อมมีผลในทางเศรษฐกิจ คือ ช่วยให้การใช้จ่ายเพื่อการดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีการระมัดระวัง เพราะสมาชิกชุมชนจะรู้สึกว่า ผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นเป็นประโยชน์ต่อชุมชนของตนและทรัพยากรที่มีอยู่นั้นเป็นของชุมชนของตนจึงต้องใช้จ่ายอย่างระมัดระวังเพื่อให้เกิดผลอย่างเต็มที่

1.2 การมีโครงสร้างปกครองตนเองโดยสมาชิกส่วนใหญ่รู้สึกว่า ตนมีสิทธิ์และหน้าที่ และมีบทบาทสำคัญจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม จะทำให้เกิดการดำเนินงานและปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการอยู่ในความสนใจหรือเอาใจใส่ของสมาชิกย่อมเป็นผลดีในแง่ การช่วยเหลือควบคุมโดยมวลสมาชิกเอง มิให้เกิดการฉ้อโกงหรือกระทำการอันผิดระเบียบกฎข้อบังคับ ฯลฯ เป็นการควบคุมทรัพยากรให้เกิดการใช้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นผลทางเศรษฐกิจอีกแห่งหนึ่ง

2. ผลทางการเมือง

2.1 ผลทางการเมืองที่เห็นได้ชัดก็คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นนั้นจะเป็นการเสริมความรู้สึกว่า การปกครองตนเองนั้นมีผลลัพธ์ประจักษ์ที่เป็นตัวตน มิใช่มีเฉพาะสิทธิในทางการเมืองในลักษณะนามธรรม แต่สามารถโยงนามธรรมให้ออกมาในรูปธรรม คือ การวางแผนนโยบายการพัฒนาชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชนของตน

2.2 การมีสิทธิในการริเริ่มโครงการและดำเนินโครงการจนสิ้นสุดโดยมีความเป็นอิสระนั้นย่อมก่อให้เกิดความเชื่อมั่นทางการเมือง ซึ่งจะเป็นการเสริมความรู้สึกเรื่องการมีส่วนร่วมและการปกครองตนเอง เป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในลักษณะของการมีส่วนร่วมมากขึ้น

3. ผลทางสังคมและจิตวิทยา

3.1 ผลทางสังคมและจิตวิทยานั้นย่อมเห็นได้ว่าการรู้สึกว่า ตนเป็นเจ้าของท้องถิ่น มีสิทธิมีเสียงและอำนาจหน้าที่จะจัดการกับโชคชะตาของท้องถิ่นได้ ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นซึ่งสามารถและยินดีที่จะดูแลตัวเอง ความผูกพันกับท้องถิ่นจะมีมากขึ้น และความสนใจในการพัฒนาท้องถิ่นก็จะตามมา

3.2 การมีสิทธิในการปกครองตนเองและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทจะนำไปสู่การพัฒนาความรู้จักร่วมมือกันในชุมชน การขัดข้อขัดแย้งและความเห็นไม่ตรงกันในเรื่องนโยบาย การตกลงกันในเรื่องของการจัดสรรทรัพยากร การออมชอมและประนีประนอมในกระบวนการถกเถียงและตัดสินใจ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีหลักมีเกณฑ์ในการจัดการเรื่องภายในชุมชน

4. วิทยาการ

4.1 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตั้งแต่การริเริ่ม การทำแผน ฯลฯ ทำให้เกิดการพยายามเรียนรู้วิทยาการต่าง ๆ ในด้านการวางแผน การบริหารโครงการ วิธีการทำงบประมาณอย่างน้อยก็ในขั้นพื้นฐาน

4.2 เมื่อกระบวนการพัฒนาชนบทมีความต่อเนื่อง และสมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมและผลในทางสังคมและจิตวิทยาเกิดขึ้น จะทำให้สมาชิกชุมชนคอยสลับรับฟัง ติดตามข่าวสาร โดยเฉพาะความรู้ทางวิทยาการ เพราะมีผลโดยตรงและความสัมพันธ์กับชีวิตในท้องถิ่นและชีวิตของตนในชุมชน ทำให้เกิดการตื่นตัวและเข้าไปถึงปัญหาและวิทยาการต่าง ๆ

5. ผลต่อนโยบายระดับชาติ

5.1 ผลต่อนโยบายพัฒนาระดับชาติประการแรก คือ การแข่งขันกันระหว่างชุมชนที่ปกครองตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นกับชุมชนอื่น ๆ ทำให้พยายามปรับปรุงแก้ไขความล่าช้าต่าง ๆ การแข่งขันเช่นนี้ย่อมนำไปสู่การสร้างสรรค์ เป็นการช่วยพัฒนาประเทศในระดับชาติไปในตัว

5.2 การรู้จักวางแผนการพัฒนาชุมชนในลักษณะการประสานกับแผนระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับชาติ เท่ากับเป็นหน่วย ๆ หนึ่ง ซึ่งเปรียบได้กับชิ้นส่วนของการต่อภาพให้ครบรูป

5.3 การปกครองตนเองและการพัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเอง เป็นการช่วยให้การพัฒนาชนบทเป็นไปตามความต้องการและจำเป็นของท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นเป็นผู้ตัดสินใจและดำเนินการ ซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลไปในตัว

จากประโยชน์ของการมีส่วนร่วมดังกล่าว กล่าวโดยสรุปได้ว่า ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนย่อมก่อให้เกิดผลได้ห้าประการดังนี้ หนึ่งผลทางเศรษฐกิจ คือ ช่วยให้การใช้จ่ายเพื่อการดำเนินการพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีการระมัดระวัง เพราะสมาชิกชุมชนจะรู้สึกว่าการพัฒนาที่เกิดขึ้นเป็นประโยชน์ต่อชุมชนของตนและทรัพยากรที่มีอยู่นั้นเป็นของชุมชนของตนจึงต้องใช้จ่ายอย่างระมัดระวังเพื่อให้เกิดผลอย่างเต็มที่ เป็นการควบคุมทรัพยากรให้เกิดการใช้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นผลทางเศรษฐกิจอีกแง่หนึ่ง สองผลทางการเมือง คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นนั้นจะเป็นการเสริมความรู้สึกว่าการปกครองตนเองนั้นมีผลลัพธ์ประจักษ์ที่เป็นตัวตน มิใช่มีเฉพาะสิทธิทางการเมืองในลักษณะนามธรรม การวางแผนนโยบายการพัฒนาชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชนของตนก่อให้เกิดความเชื่อมั่นทางการเมือง เป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในลักษณะของการมีส่วนร่วมมากขึ้น สามผลทางสังคมและจิตวิทยา คือ ประชาชนเป็นเจ้าของท้องถิ่น มีสิทธิมีเสียงและอำนาจหน้าที่จะ

จัดการกับโชคชะตาของท้องถิ่นได้ ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นซึ่งสามารถสร้างความผูกพันกับท้องถิ่นจะมีมากขึ้น และความสนใจในการพัฒนาท้องถิ่นก็จะตามมา สี่ผลด้านวิทยาการ คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตั้งแต่การริเริ่ม การทำแผน ทำให้เกิดการพยายามเรียนรู้วิทยาการต่าง ๆ ในด้านการวางแผน การบริหาร โครงการ วิธีการทำงานประมาณในขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะความรู้ทางวิทยาการ มีผลโดยตรงและมี ความสัมพันธ์กับชีวิตคนในท้องถิ่น ทำให้เกิดการตื่นตัวและเข้าไปถึงปัญหาและวิทยาการต่าง ๆ และให้ผลต่อนโยบายระดับชาติ คือ การแข่งขันกันระหว่างชุมชนที่ปกครองตนเอง และมีส่วนร่วม ในการพัฒนาท้องถิ่นกับชุมชนอื่น ๆ ทำให้พยายามปรับปรุงแก้ไขความล้าหลังต่าง ๆ ย่อมนำไปสู่ การพัฒนาที่สร้างสรรค์ เป็นการช่วยพัฒนาประเทศในระดับชาติต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น

1. ความหมายของการพัฒนา

การพัฒนา หมายถึง กระบวนการเพื่อเพิ่มความสามารถของคนส่วนใหญ่ในอันที่จะ ปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนเองอย่างต่อเนื่อง กระบวนการพัฒนาจะส่งผลถึงคนส่วนใหญ่ใน 3 ลักษณะ โมลิต ปันเปียมรัชฎ์ (2543 อ้างถึงใน อมรรัตน์ เจริญพรพรรณาม, 2548, หน้า 25) คือ ประการแรก การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้า ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเศรษฐกิจ ก็เรียกว่า ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ถ้าทางสังคมก็เป็นเรื่องของการมีเหตุผล ตลอดจนระบบและ กลไกซึ่งเอื้ออำนวยให้สามารถใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจ และขจัดความขัดแย้งด้วย สันติวิธี เป็นต้น

ประการสอง การพัฒนานอกจากจะหมายถึงความก้าวหน้าและความมั่นคงแล้วยังควร หมายถึง ความเป็นธรรมอีกด้วย ในลักษณะที่ว่าประชาชนทุกคนในฐานะที่เป็นสมาชิกในสังคม ได้เข้ามามีส่วนร่วมและได้รับผลตอบแทนจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามสมควร

สำหรับจุดมุ่งหมายของการพัฒนาท้องถิ่นนั้น แสงนภา ทองวิทยา (2545 อ้างถึงใน อมรรัตน์ เจริญพรพรรณาม, 2548, หน้า 25) เป็นการใช้ความพยายามเพื่อดำเนินการพัฒนาไปสู่ การแก้ไขปัญหา หรือตอบสนองความต้องการที่จำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับประชาชนในแต่ละชุมชน ตามความเป็นจริง โดยใช้ทรัพยากรทั้งภายในและภายนอก ซึ่งความจำเป็นขั้นพื้นฐานเหล่านี้ กำหนดขึ้น โดยคำนึงถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาว่าสถานการณ์ปัจจุบันของประชาชน กลุ่มเป้าหมายเป็นอย่างไร และคำนึงถึงเกณฑ์ความเป็นไปได้ในทางวิชาการและภาวการณ์ สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ระดับความจำเป็นของตนเองแนวทางของ การพัฒนานั้น ควรเป็นเรื่องของประชาชนที่เขารู้สึก เขามีความต้องการ เขามีความพยายาม

เขาร่วมมือกัน เขาชัยชนะแข็งแกร่ง ให้เขาจับดันศักยภาพ (Release Potential) ออกมาจากพลังในตัวเขา ให้มากที่สุด มองการพัฒนาเป็นภาพรวมว่า ความหมายสำคัญของการพัฒนา คือ กระบวนการเพื่อเพิ่มความสามารถของคนส่วนใหญ่ในอันที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนโดยต่อเนื่อง โดยอธิบายว่า กระบวนการเพื่อเพิ่มความสามารถของคนส่วนใหญ่ในอันที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนโดยต่อเนื่อง โดยอธิบายว่ากระบวนการพัฒนาจะส่งผลถึงคนส่วนใหญ่ใน 3 ลักษณะ ลิขิต หมู่ตี (2538 อ้างถึงใน จุฑารัตน์ จริยาอุดม, 2549, หน้า 7) คือ

ประการแรก การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้า ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเศรษฐกิจก็เรียกว่า ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ทางสังคม ก็เป็นเรื่องของการมีเหตุผล ตลอดจนระบบและกลไก ซึ่งเอื้ออำนวยให้สามารถใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจและลดความขัดแย้งโดยสันติวิธี เป็นต้น

ประการที่สอง การพัฒนามีความหมายรวมถึงความมั่นคง ถ้าเป็นทางเศรษฐกิจ ก็หมายถึงเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ไม่มีปัญหาเรื่องเงินเฟ้อ เงินฝืด ถ้าในสังคมมีความมั่นคง ก็คือสังคมมีความสุข สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ โดยปราศจากความรุนแรง

ประการที่สาม คำว่าการพัฒนานอกจากจะหมายถึงความก้าวหน้าและมั่นคงแล้วยังควรหมายถึง ความเป็นธรรมอีกด้วย ในลักษณะที่ว่าประชาชนทุกคนในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมและได้รับผลตอบแทนจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามควร

จากความหมายของการพัฒนาท้องถิ่น สุธี ศรีสุวรรณ (อ้างถึงใน อมรรัตน์ เจริญพรธรรม, 2548, หน้า 26) ของนักวิชาการที่ได้ให้ความหมายข้างต้นแล้ว เพื่อให้เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการพัฒนาชุมชนที่อยู่ในระดับต่ำกว่ารัฐ ผู้ศึกษาได้นำคำนิยามของการพัฒนาที่นักวิชาการได้ทำการศึกษา วิจัย มาประกอบการศึกษา ดังนี้

1. การพัฒนาท้องถิ่นเป็นกรรมวิธีที่มุ่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น ให้ดีขึ้น โดยความร่วมมืออย่างจริงจังของประชาชนในท้องถิ่นและควรจะเป็นความคิดริเริ่มของประชาชนในท้องถิ่นนั่นเองด้วย แต่ถ้าประชาชนในท้องถิ่นไม่รู้จักริเริ่ม ก็ให้ใช้เทคนิคกระตุ้นเตือนให้เกิดความคิดริเริ่ม ทั้งนี้เพื่อให้วิธีนี้ได้รับการตอบสนองจากประชาชนในท้องถิ่นด้วยความกระตือรือร้นอย่างจริงจัง ซึ่งวิธีนี้ได้รับการตอบสนองจากประชาชนในท้องถิ่นด้วยความกระตือรือร้นอย่างจริงจัง ซึ่งวิธีนี้ถือว่าการสหประชาชาติได้ยึดถือเป็นแนวทางมาตรฐาน

2. การพัฒนาท้องถิ่นเป็นขบวนการซึ่งดำเนินไปด้วยการรวมกำลังของราษฎรเองกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เพื่อปรับปรุงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ ให้เจริญยิ่งขึ้น และผสมผสานชุมชนเหล่านั้นเข้าเป็นชีวิต และเพื่อให้ราษฎรมีความสามารถอุทิศตนเอง เพื่อความก้าวหน้าของประเทศของได้อย่างเต็มที่

3. การพัฒนาท้องถิ่นหมายถึง เทคนิคและวิธีการโดยจัดทำเป็นโครงการอันหนึ่งอันเดียวกันในการที่จะส่งเสริมปรับปรุงชุมชนท้องถิ่น โดยพยายามที่จะรวมเอาความช่วยเหลือจากภายนอกมารวมผสมผสานกับความมานะพยายามของชาวบ้านในท้องถิ่นเอง และพยายามกระตุ้นความคิดริเริ่มจากท้องถิ่นและลักษณะของผู้นำไปด้วยในตัว และถือว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการนำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านนี้ องค์การสหประชาชาติได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า หมายถึง กระบวนการซึ่งรวมเอาความมานะพยายามของประชาชนกับฝ่ายรัฐบาลเข้าด้วยกันในการส่งเสริมสภาพของชุมชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อให้ชุมชนเหล่านั้นได้มีบทบาทเข้าร่วมในชีวิตอันหนึ่งอันเดียวกันของประเทศชาติ และเพื่อให้มีส่วนร่วมสนับสนุนความเจริญของสหประชาชาติด้วยกรรมวิธีนี้ จึงมีสาระสำคัญ คือ ความร่วมมือของประชาชนด้วยศรัทธาที่จะสร้างเสริมระดับความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น โดยอาศัยความริเริ่มของตนเองเป็นสำคัญ การกำหนดให้มีหน่วยของค์การรัฐบาลเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในด้านเทคนิคและวิชาการเพื่อช่วยให้ความริเริ่มการช่วยตนเอง และความช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การพัฒนาท้องถิ่นเป็นขบวนการแห่งการกระทำทางสังคม ซึ่งราษฎรในชุมชนนั้น ๆ ร่วมกันจัดวางและลงมือกระทำการเอง กำหนดว่ากลุ่มของตนและแต่ละบุคคลมีความต้องการอย่างไรและปัญหาร่วมกันมีอะไรบ้าง แล้วจัดทำแผนการของกลุ่มและเอกชน เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการและสามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ โดยพยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนนั้น ๆ ให้มากที่สุด และถ้าจำเป็นอาจจะขอความช่วยเหลือทั้งด้านบริการและวัสดุจากองค์การรัฐบาลและที่มีใช้ของรัฐบาลก็ได้ เราไม่อาจจะตีความหมายให้เป็นที่พอใจได้ถ้าพูดในด้านเนื้อหาของคำ เพราะว่าเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับวิธีการกระทำมากกว่าตัวงานที่กระทำจริง ๆ เช่น การสร้างถนน โรงพยาบาลหรือโรงเรียนนั้น อาจจะเป็นการพัฒนาชุมชนหรือไม่ใช้ก็ได้

5. การพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง การร่วมกำลังดำเนินงานปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ให้ชุมชนมีความเป็นปึกแผ่นและดำเนินงานไปในแนวทางที่ต้องการ การทำงานพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น ในขั้นแรกจะต้องอาศัยความร่วมมือกำลังกันของราษฎรในชุมชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ในการช่วยตัวเอง และร่วมมือกันดำเนินงาน แต่มักจะได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการด้วยจากหน่วยราชการหรือองค์การอาสาสมัครอื่น ๆ การพัฒนาชุมชน เป็นโครงการซึ่งให้ราษฎรในหมู่บ้านสามารถยื่นมือออกมารับเอาบริหารต่าง ๆ ของรัฐบาลซึ่งมีอยู่แล้วไปใช้ประโยชน์

6. การพัฒนาท้องถิ่น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของขบวนการที่ใช้ในการสร้างความเจริญให้ท้องถิ่น เป็นส่วนที่มีลักษณะที่เห็นได้ชัดเจนแตกต่างออกไป โดยประกอบด้วย

6.1 การช่วยตัวเอง

6.2 การพิจารณาถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

6.3 การพิจารณาถึงลักษณะของสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และลักษณะอื่น ๆ ของชุมชนนั้น ๆ เป็นส่วนร่วม

7. การพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง ขบวนการอย่างหนึ่งที่รัฐบาลนำมาใช้เพื่อเป็นการกระตุ้นช่วยเหลือและส่งเสริมประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดความคิดริเริ่มขึ้น และเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนเอง และเสริมสร้างท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

8. การพัฒนาท้องถิ่น เป็นกระบวนการที่มุ่งจะชักจูงและส่งเสริมประชาชน ให้มีความรู้สึกกระตือรือร้น และสนใจที่จะเข้าร่วมมือดำเนินการปรับปรุงการทำการมาหากิน เพื่อสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น

9. การพัฒนาท้องถิ่นย่อย มีผลต่อการมีส่วนร่วมเพราะการที่บุคคลมีความเห็นแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นเรื่องผลประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนา หรือการที่ต้องนำตนเองเข้าไปพัวพันกับงานของส่วนรวม ย่อมมีผลให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกันไป

ดาราณี ศรีจันทร์อ่อน (อ้างถึงใน จุฑารัตน์ จริยาอุดม, 2549, หน้า 10) กล่าวว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนได้ 4 ประการด้วยกัน ได้แก่ ขบวนการ (Program) วิธีการ (Method) กรรมวิธีการเปลี่ยนแปลง (Movement) และ โครงการ (Project)

1. การพัฒนาชุมชนเป็นขบวนการที่จะต้องทำกันอย่างต่อเนื่องกันอย่างมีระบบ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงนี้จำเป็นต้องใช้เวลาและต้องอาศัยกรรมวิธีการเปลี่ยนแปลงที่ถูกต้องวิธี

2. การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการที่ใช้ความสามารถของประชาชน และความร่วมมือระหว่างประชาชนกับรัฐบาล ในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น วิธีการนี้ต้องเป็นที่ยอมรับ และสามารถนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ชุมชนอย่างถาวร และมีประโยชน์ต่อชุมชน

3. การพัฒนาชุมชนเป็นกรรมวิธีการเปลี่ยนแปลง จากลักษณะหนึ่งไปสู่อีกลักษณะหนึ่ง โดยเฉพาะการเน้นการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติของคนเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางวัตถุ

4. การพัฒนาชุมชนเป็นแผนงานหรือโครงการที่ได้จัดทำขึ้น ตามหลักของการพัฒนาชุมชนเพื่อนำแผนงานหรือโครงการไปปฏิบัติให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยคนในชุมชน

การพัฒนามีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และทำให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง ดังนั้น การพัฒนาจะประสบผลสำเร็จได้นั้นมีองค์ประกอบที่สำคัญ ลิขิต หมู่ดี (2538 อ้างถึงใน จุฑารัตน์ จริยาอุดม, 2549, หน้า 11) ดังนี้

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา (People Participation)
 2. การพัฒนานั้นจะต้องนำไปสู่การช่วยเหลือตัวเองได้ (Self Reliance) คือเป็นงานที่ประชาชนทำเอง ผลประโยชน์เป็นของประชาชนเอง และประชาชนมีขีดความสามารถที่จะดำเนินการพัฒนาไปด้วยตัวของเขาเอง
 3. การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายความต้องการ และการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจะทำให้มีการพัฒนาการของประชาชน
 4. การมีส่วนร่วมที่จะรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้น หรือเป็นการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น จะเป็นการพัฒนาให้ประชาชนนั้นได้เข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527 อ้างถึงใน บุญเทียม จันสุข, 2548, หน้า 7) ได้นำเสนอหลักการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายแห่งการพัฒนา ดังต่อไปนี้
1. การพัฒนาต้องยึดหลัก ความต้องการพื้นฐานของคนเป็นหลัก
 2. การพัฒนาต้องริเริ่ม และดำเนินการโดยประชาชน
 3. การพัฒนาร่วมกับชาวบ้าน ต้องใช้หลักการส่งเสริมให้ชาวบ้านได้พึ่งตนเองและมีส่วนร่วมในการทำงานทุกขั้นตอน
 4. โครงการและกิจกรรม ต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม
 5. การพัฒนาต้องส่งผลไปยังการปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และองค์กรประชาชน

สรุป จากความหมายของการพัฒนาท้องถิ่นดังกล่าว การพัฒนาท้องถิ่น คือ การดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ในท้องถิ่นที่มุ่งส่งเสริมในการสร้างความมั่นคงให้กับท้องถิ่น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีการร่วมมือของแต่ละฝ่ายทั้งทางภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหา หรือเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนในท้องถิ่น และเป็นการสร้างระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น

เทศบาลตำบล เทศบาลตำบลเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนในเขตพื้นที่มากที่สุด ดังนั้น ประชาชนในพื้นที่เขตการปกครอง จึงสามารถติดต่อข่าวสารของเทศบาลตำบลได้ และมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบต่อการพัฒนาในเขตพื้นที่ของตนโดยตรง ดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับปัจจุบัน ได้กำหนดไว้ ดังนี้

1.1 มาตรา 55 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลมีหน้าที่ซึ่งต้องทำภายในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

- (1) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- (2) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
- (3) รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- (4) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- (5) ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
- (6) ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
- (7) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- (8) บำรุงศิลป จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- (9) หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผล การปฏิบัติงานและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้นและหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

1.2 มาตรา 51 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลอาจจัดทำกิจการใด ๆ ในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

- (1) ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
- (2) ให้มีโรงฆ่าสัตว์
- (3) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- (4) ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- (5) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- (6) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
- (7) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (8) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
- (9) เทศพาณิชย์

2. อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดไว้ดังนี้

2.1 มาตรา 16 ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

- (1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- (2) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
- (3) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- (4) การสาธารณูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
- (5) การสาธารณูปการ
- (6) การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
- (7) การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
- (8) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- (9) การจัดการศึกษา
- (10) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และ

ผู้ด้อยโอกาส

ของท้องถิ่น

- (11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี
- (12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- (13) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- (14) การส่งเสริมกีฬา
- (15) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- (16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- (17) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- (18) การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
- (19) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
- (20) การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
- (21) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
- (22) การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
- (23) การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย

โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่น ๆ

(24) การจัดการ บำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- (25) การผังเมือง
- (26) การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
- (27) การดูแลรักษาสิ่งสาธารณะ
- (28) การควบคุมอาคาร
- (29) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (30) การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- (31) กิจการอื่นใดเป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

3. อำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาลตำบล ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับปัจจุบัน กำหนดหน้าที่และอำนาจไว้ ดังนี้

3.1 อำนาจเกี่ยวกับการนิติบัญญัติ

3.2 อำนาจในการควบคุมฝ่ายบริหาร (นายกเทศมนตรี) โดยการ

3.2.1 ตั้งกระทู้ถาม กรณี สมาชิก (สท.) สงสัยการบริหารงานของนายกเทศมนตรีที่ส่อไปทางจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชน

3.2.2 เปดอภิปรายต่อนายกเทศมนตรี ซึ่งถูกกล่าวหาว่าปฏิบัติงานไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ และมีความประพฤติเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ตำแหน่ง

3.3 อำนาจการอนุมัติงบประมาณประจำปี ก่อนที่นายกเทศมนตรีจะดำเนินงานใดในแต่ละปี ต้องนำงบ ฯ เข้าขออนุมัติต่อสภาเทศบาล เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ เพราะสภาเทศบาลโดยสมาชิกทุกคน เป็นตัวแทนของประชาชนในเขตเทศบาล สามารถควบคุมการจัดหารายได้ การใช้เงิน (ภาษี) ของประชาชน มิให้นายกเทศมนตรี (ฝ่ายบริหาร) นำไปใช้จ่ายในทางไม่เกิดประโยชน์ต่อประชาชน หรือใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย ทั้งนี้ สภา ฯ มีอำนาจปรับ - ลดงบประมาณ ฯ ได้ตามที่กฎหมายกำหนด หากโครงการงบประมาณ ฯ ตั้งงบสูงอย่างผิดปกติ

จากรูปแบบเทศบาลตำบลดังกล่าว กล่าวโดยสรุปได้ว่า รูปแบบเทศบาลตำบลคือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนในเขตพื้นที่มากที่สุด มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบต่อการพัฒนาในเขตพื้นที่ของตนโดยตรง ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับปัจจุบัน กำหนด และหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาลตำบล ซึ่งประกอบไปด้วยองค์กร 2 ส่วน คือ สภาเทศบาลตำบล ประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาลมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลจำนวน 12 คน มีอำนาจหน้าที่สำคัญ คือ การออกข้อกำหนดในรูปเทศบัญญัติเพื่อบังคับใช้ในเขตเทศบาล และ

ควบคุมฝ่ายบริหารอันได้แก่ คณะผู้บริหารหรือนายกเทศมนตรีให้บริหารงานให้เป็นไปตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมายและแนวนโยบายที่กำหนดไว้ และคณะผู้บริหารเทศบาลตำบล ประกอบด้วย นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขต เทศบาลตำบลจำนวน 1 คน และรองนายกเทศมนตรีจากการแต่งตั้งของนายกเทศมนตรี จำนวน ไม่เกิน 2 คน ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีจากการแต่งตั้งของนายกเทศมนตรีจำนวนไม่เกิน 1 คน และ เลขานุการนายกเทศมนตรีจากการแต่งตั้งของนายกเทศมนตรีจำนวนไม่เกิน 1 คน ทำหน้าที่บริหาร กิจการของเทศบาลตามที่กำหนดในบทบัญญัติแห่งกฎหมายและนโยบายที่แถลงต่อสภาเทศบาล

ภาพที่ 1 ตราประจำเทศบาลตำบลแหลมงอป จังหวัดตราด

ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลตำบลแหลมงอป

1. ประวัติความเป็นมาของเทศบาลตำบลแหลมงอป

สภาพทั่วไปของเทศบาลตำบลแหลมงอป เทศบาลตำบลแหลมงอปเป็นเทศบาลตำบลที่ เปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาล แหลมงอป เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ตามพระราชบัญญัติ เปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบล พ.ศ. 2542 มีเขตการปกครองและการบริหาร มีพื้นที่ 1.25 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของหมู่ที่ 1 ตำบลแหลมงอป (ออนไลน์, 2542)

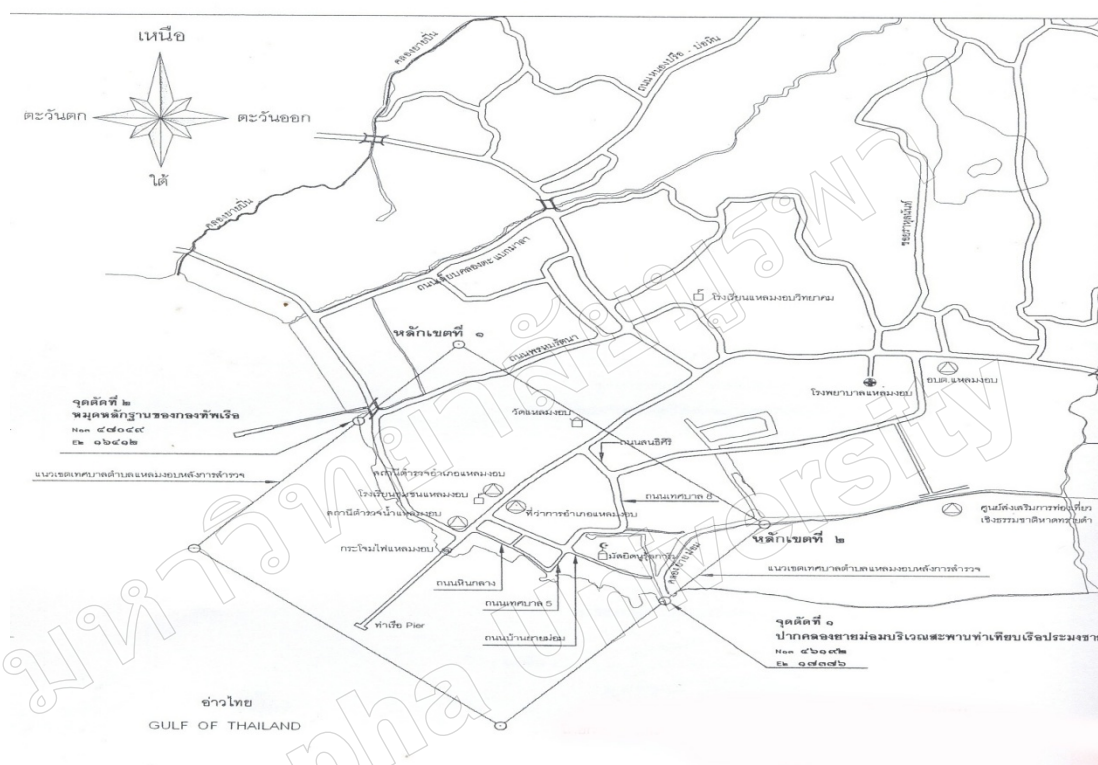
สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นที่ราบ พื้นที่มีอยู่ทั้งในอ่าวทะเลและบนพื้นที่ดิน มี 1 ตำบล 1 หมู่บ้าน มีบางส่วนอยู่นอกเขตเทศบาล มีแนวเขตตั้งแต่หลัก ก.ม. ที่ 19 ถนนตราด - แหลมงอป อยู่ห่างจากตัวจังหวัดตราดประมาณ 17 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 332 กิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

ด้านเหนือ ตั้งแต่หลักเขตที่ 1 ซึ่งตั้งอยู่ในแนวตั้งฉากจากหลัก ก.ม. ที่ 19 ของทางหลวง สายตราด - แหลมงอป ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ 500 เมตร จากหลักเขตที่ 1 เป็นที่ตั้งฉากกับ ทางหลวงสายตราด - แหลมงอป ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ เป็นระยะ 1,000 เมตร ซึ่งเป็นหลัก เขตที่ 2

ด้านตะวันออก จากหลักเขตที่ 2 เป็นเส้นตั้งฉากกับเส้นหลักเขตที่ 1 และหลักเขตที่ 2 ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ เป็นระยะ 1,200 เมตร ซึ่งเป็นหลักเขตที่ 3

ด้านใต้ จากหลักเขตที่ 3 เป็นเส้นตั้งฉากกับเส้นหลักเขตที่ 2 และหลักเขตที่ 3 ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ เป็นระยะ 1,000 เมตร ซึ่งเป็นหลักเขตที่ 4

ด้านตะวันตก จากหลักเขตที่ 4 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือจนบรรจบกับหลักเขตที่ 1

ภาพที่ 2 แผนที่ของเทศบาลตำบลแหลมฉบัง

ประชากร มีจำนวนประชากรทั้งหมด 1,847 คน แยกเป็นชาย จำนวน 911 คน เป็นหญิง จำนวน 936 คน มีบ้านเรือน จำนวน 800 หลังคาเรือน (ข้อมูล ณ เมษายน, 2554)

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคม การจราจร

ด้านการคมนาคมมีถนนสายตราด - แหลมฉบัง ซึ่งแขวงการทางตราด กรมทางหลวงได้ส่งมอบให้เทศบาลเป็นผู้ดูแลรักษาในส่วนที่อยู่ในเขตเทศบาล เป็นเส้นทางคมนาคมหลัก และมีถนนที่เทศบาลรับผิดชอบ 5 สาย คือ ถนนสนธิศิริ, ถนนยายม่อม, ถนนอนุสรณ์สถาน, ถนนศาลเจ้าพ่อต้นยาง, ถนน หินกลาง และถนนซอยเทศบาล 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 และ 11

มีสะพานทำเทียบเรือประมงแหลมฉบัง บริเวณกระโจมไฟ ขนาดกว้าง 7 - 18.8 เมตร ยาว 309 เมตร หน้าท่าลึก 2 เมตร ซึ่งเทศบาลได้รับมอบตาม โครงการถ่ายโอนภารกิจทำเทียบเรือสาธารณะ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี

การประปา

การให้บริการด้านประปา ปัจจุบันการประปาส่วนภูมิภาคเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนใหญ่มีน้ำประปาใช้เกือบทุกหลังคาเรือน

การไฟฟ้า

มีสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอแหลมงอบ ให้บริการด้านไฟฟ้าแก่ประชาชน ในเขตเทศบาลส่วนใหญ่มีไฟฟ้าใช้เกือบทุกหลังคาเรือน มีไฟฟ้าสาธารณะคลุมถนน 11 สาย มีไฟฟ้าสาธารณะ (ไฟส่องสว่าง) จำนวน 125 ชุด ไฟฟ้าส่องสว่างสะพานท่าเทียบเรือประมง แหลมงอบ จำนวน 30 ชุด

การสื่อสาร

มีศูนย์วิทยุสื่อสารเทศบาล ใช้นามเรียกขานว่า “ศูนย์ชายฝั่ง” มีระบบกระจายเสียง ตามสาย มีลำโพงกระจายเสียง 13 จุด มีชุมสายโทรศัพท์ 1 แห่ง ขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย มีตู้โทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 13 แห่ง

การใช้ที่ดิน

การใช้ที่ดินพื้นที่เป็นชุมชนเมือง เช่น ที่อยู่อาศัย, การสาธารณูปโภค, พาณิชยกรรม, สถาบันการศึกษา, สถาบันการศาสนา, สาธารณูปการ, และสถานที่ราชการ

ด้านเศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

มีสถาบันการเงิน คือ ธนาคารกสิกรไทย สาขาแหลมงอบ 1 แห่ง เศรษฐกิจโดยรวมของเทศบาลประกอบด้วย อาชีพหลัก ทางด้านการประมง อาชีพรอง ทางด้านค้าขาย รับราชการ

การพาณิชยกรรม

มีศูนย์กลางจำหน่ายผลิตภัณฑ์พื้นเมือง ตลาดสดเทศบาล จำนวน 1 แห่ง มีการประกอบการค้าขายตามบ้านพักอาศัย มีร้านประกอบการค้าขายอาหาร 5 ร้าน มีร้านจำหน่ายสินค้าพื้นบ้านกะปิ น้ำปลา ฯลฯ จำนวน 7 ร้าน ร้านขายของฝากของที่ระลึก 1 ร้าน

การท่องเที่ยว

มีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานภาคกลาง เขต 5 จังหวัดตราด ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีสะพานท่าเทียบเรือประมงแหลมงอบสามารถเช่าเรือไปเที่ยวเกาะต่าง ๆ ได้ เช่น เกาะช้าง, เกาะกูด, เกาะกระดาด เกาะหวาย, เกาะหมาก ฯลฯ มีพื้นที่ท่องเที่ยวบริเวณปลายสุดแผ่นดิน ตะวันออก บริเวณกระโจมไฟ คลองขามม่อม มีชมอาคารพาณิชย์ ค้าขายของที่ระลึกและอาหารทะเล, กะปิ, น้ำปลา, กุ้งแห้ง รวมทั้งผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน คือ งบประมาณต่าง ๆ

ด้านสังคม

ชุมชน ศาสนา วัฒนธรรม

มีชุมชน 5 ชุมชน มีวัด 1 แห่ง มัสยิด 1 แห่ง และสถานที่ราชการ 8 แห่ง ประชาชนนับถือศาสนาพุทธ 80% ศาสนาอิสลาม 20% มีศาลเจ้าพ่อต้นยาง มีการจัดงานประเพณีลอยกระทง แห่ลมงอบทุกปี

การศึกษา วัฒนธรรม

มีสถาบันการศึกษาโรงเรียนชุมชนแห่ลมงอบ 1 โรงเรียน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน 1 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน 2 แห่ง

กีฬา นันทนาการ/พักผ่อน

มีสนามกีฬาเอนกประสงค์ จำนวน 1 แห่ง ลานอุปกรณ์กีฬากลางแจ้ง 1 แห่ง ศูนย์ส่งเสริมการออกกำลังกาย 1 แห่ง สนามตระกร้อ 1 แห่ง, สนามฟุตบอล 1 แห่ง, สนามเด็กเล่น 2 แห่ง, ลานกีฬา ค.ศ.ล. 1 แห่ง และห้องสมุดประชาชน 1 แห่ง

สาธารณสุข

ไม่มีสถานอนามัย หรือโรงพยาบาล ในพื้นที่เขตเทศบาล

การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

รถยนต์ดับเพลิง จำนวน 1 คัน จุน้ำได้ 1,000 ลิตร ซื้อเมื่อ พ.ศ. 2525

รถยนต์บรรทุกน้ำแบบเอนกประสงค์ จุน้ำได้ 4,000 ลิตร ซื้อเมื่อ พ.ศ. 2544 และมีรถบรรทุกน้ำที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจอีก 1 คัน เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2548 และรถยนต์บรรทุกน้ำเอนกประสงค์ จุน้ำได้ 6,000 ลิตร ซื้อเมื่อ พ.ศ. 2549

พนักงานดับเพลิง 2 คน พนักงานขับรถดับเพลิง 1 คน พนักงานขับรถบรรทุกน้ำ 1 คน รถยนต์กระเช้าซ่อมไฟฟ้า จำนวน 1 คัน ซื้อเมื่อ พ.ศ. 2545, มีการอบรม อ.ป.พ.ร. จำนวน 1 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2545

มีสถานีตำรวจอร อำเภแห่ลมงอบ และสถานีตำรวจน้ำ ในการรักษาความสงบเรียบร้อย ไม่มีสถิติอาชญากรรม และอุบัติเหตุที่ร้ายแรง

สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

ภูมิอากาศ ลักษณะภูมิอากาศมีสภาพที่แตกต่างไปจากจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออก เพราะนอกจากจะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมที่พัดผ่านประจำแล้ว ยังได้รับอิทธิพลจากลมทะเลอีกด้วย จึงทำให้ภูมิอากาศเป็นแบบร้อนชื้น กล่าวคือ อุณหภูมิโดยทั่วไปจะไม่แตกต่างกันมาก ไม่ร้อนหรือหนาวจนเกินไป และมีปริมาณฝนมาก ทั้งนี้จังหวัดตราดมีอาณาเขตติดทะเลโดยตลอด ลมทะเลสามารถช่วยบรรเทาความร้อนที่แผ่มาพร้อมกับมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ส่วนในฤดูหนาวก็มี

เขابرทัด ซึ่งขนานกับแนวชายฝั่งทะเลช่วยบรรเทากำลังแรงของลมมรสุมตะวันตกเฉียงเหนือ อันมีผลทำให้ความหนาวเย็นลดลง และยังเป็นกำแพงด้านพายุโซนร้อน ซึ่งเคลื่อนตัวจากประเทศ สาธารณรัฐเวียดนามเข้าสู่ประเทศไทยทางทิศตะวันออก ทำให้พายุอ่อนกำลังลงไม่ก่อให้เกิด ความเสียหาย ในทางตรงข้ามกลับทำให้มีฝนตกในฤดูร้อนบ่อยครั้ง แม้ช่วงมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดผ่านแนวทิวเขابرทัดก็จะเป็นสิ่งกีดขวางทางลมได้ดี มีผลทำให้ฝนตกชุกและมีฤดูฝนที่ ค่อนข้างยาว (เป็นเมืองฝนแปดแดดสี่) มีทรัพยากรน้ำที่มีแหล่งน้ำมาจากคลองยายม่อม น้ำใต้ดิน น้ำประปา มีพื้นที่ป่าชายเลนด้านทิศตะวันออก มีปัญหาน้ำเสียจากบ้านเรือนระบายลงสู่ทะเล โดยตรงมีทิศทางลมตามฤดูกาล เช่น ลมตะเภามาทางด้านประเทศกัมพูชา ในช่วงกรกฎาคม - สิงหาคม และพัดตามมด้วยลมตะวันตก ในช่วงเวลาต่อเนื่องกัน

ขยะ มีปริมาณขยะ ประมาณ 1 - 1.59 ตัน/ วัน มีรถยนต์บรรทุกขยะ ขนาดความจุ 4 ลบ.หลา ซื้อเมื่อ พ.ศ. 2543 กำจัดขยะมูลฝอยโดยวิธีกองบนพื้น และฝังกลบ มีที่ดินสำหรับกำจัด ขยะของเทศบาล จำนวนประมาณ 9 ไร่ ตั้งอยู่ที่ตำบลแหลมงอบ ห่างจากท้องถิ่นเป็นระยะทาง ประมาณ 2 กิโลเมตร (อยู่นอกเขตเทศบาล)

ด้านการเมือง - การบริหาร

การจัดตั้งองค์การบริหารเทศบาลตำบลแหลมงอบ เป็นไปตามพระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ประกอบด้วย โครงสร้าง 2 ส่วน คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ สภาเทศบาล มี สมาชิกสภาซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง จำนวน 12 คน อยู่ในตำแหน่ง คราวละ 4 ปี และฝ่ายบริหาร นายกเทศมนตรีซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนจำนวน 1 คน และ นายกเทศมนตรีแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีเป็นผู้ช่วยในการบริหารงานจำนวน 2 คน ทำหน้าที่ บริหารกิจการของเทศบาลตามกฎหมายและนโยบาย โดยมีปลัดเทศบาลเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงาน ลูกจ้างและรับผิดชอบงานประจำทั่วไปของเทศบาล มีการแบ่งส่วนราชการบริหารเทศบาลตำบล แหลมงอบ ประกอบด้วย สำนักปลัดเทศบาล กองคลัง กองช่าง กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองการศึกษา ตรวจสอบภายใน

ด้านการคลังท้องถิ่น

ตารางที่ 1 สถานะทางการเงินของเทศบาลตำบลแหลมงอบ

รายการ/ปี พ.ศ.	พ.ศ. 2550	พ.ศ. 2551	พ.ศ. 2552	พ.ศ. 2553
รายรับ	24,331,433.83	24,637,718.91	22,011,643.18	20,923,245.02
รายจ่าย	20,283,188.20	24,637,718.91	21,963,586.10	20,141,073.20

ที่มา: ข้อมูลกองคลังเทศบาลตำบลแหลมงอบ ณ เมษายน, 2554

นโยบายการพัฒนาของผู้บริหารเทศบาลตำบลแหลมงอบ

1. จะบริหารงานเทศบาลตำบลแหลมงอบ ให้เป็นไปตามกรอบภารกิจและอำนาจหน้าที่ของเทศบาล ตามที่กฎหมายกำหนด โดยมีเป้าหมายเพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่ประชาชน ทั้งนี้ ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบายของรัฐบาล และต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอและแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลแหลมงอบ โดยแยกเป็นรายละเอียดรายด้านได้ดังนี้

1.1 มุ่งเน้นที่จะพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และการระบายน้ำ การสาธารณสุข โภคและสาธารณสุขการต่าง ๆ ตลอดจนการวางผังเมืองที่ดี

1.2 มุ่งเน้นที่จะพัฒนาด้านการสวัสดิการสังคม และการส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยจะส่งเสริมและสนับสนุนการสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสในสังคม ส่งเสริมการกีฬาและการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ และจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สวนสาธารณะและสนามกีฬาในชุมชน

1.3 มุ่งเน้นที่จะพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น โดยจะส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาในชุมชน ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ พัฒนาการกีฬาให้มีมาตรฐาน รักษาและธำรงไว้ซึ่งศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีอันดีงาม ส่งเสริมการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

1.4 มุ่งเน้นที่จะพัฒนาด้านการสาธารณสุข โดยจะส่งเสริมและสนับสนุนการสาธารณสุขมูลฐาน การอนามัยครอบครัว การรักษาพยาบาล การป้องกันและการควบคุมโรคติดต่อและให้มีการรักษาความสะอาด กำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และจัดการน้ำเสียให้ถูกสุขลักษณะอย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 มุ่งเน้นที่จะพัฒนาด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยจะส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองตามระบอบ

ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมทั้งมุ่งส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการทำงานร่วมกัน และมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติด ปัญหาอบายมุข การเสริมสร้างความสมานฉันท์ของชุมชนในท้องถิ่น รวมทั้งจัดให้มีการร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอยู่เสมอ โดยส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน ตลอดจนช่วยป้องกันและดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

โครงสร้างเทศบาลตำบล

ภาพที่ 3 โครงสร้างเทศบาลตำบล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยของ จุฑามาศ ศรีศิริพรพันธ์ (2548, บทคัดย่อ) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด ด้านร่วมวางแผน ด้านร่วมปฏิบัติงาน, ร่วมกิจกรรม ด้านการติดตามตรวจสอบและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด ใช้กลุ่มตัวอย่าง

จากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์) ซึ่งมีภูมิลำเนาในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด จำนวน 316 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา ได้ค่าความถี่ (จำนวน) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้านความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรใช้ไคสแควร์ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุ 36 - 60 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า หมู่บ้านที่อาศัย หมู่ที่ 4 สถานภาพสมรสแต่งงาน อาชีพเกษตรกรกรรมมีการพูดคุยกันในครอบครัวและช่องทางรับรู้ข่าวสารการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุดโดยหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุดอยู่ในระดับปานกลาง พบว่าความสัมพันธ์ข้อมูลทั่วไปด้านเพศกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุดไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด และไม่มีนัยสำคัญของสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความสัมพันธ์ข้อมูลทั่วไปด้านอายุ การศึกษา หมู่บ้านที่อาศัย สถานภาพสมรส อาชีพ การพูดคุยในครอบครัวและช่องทางรับรู้ข่าวสารการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลงานวิจัยของ จริยา กลิ่นอุดม (2548, บทคัดย่อ) เรื่อง การมีส่วนร่วมของสตรีในกิจกรรมการปกครองท้องถิ่น: ศึกษากรณีเทศบาลตำบลคลองตำหรุ จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของสตรีในกิจกรรมการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลคลองตำหรุ และเพื่อการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในกิจกรรมการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลคลองตำหรุ จังหวัดชลบุรี ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชากรที่เป็นสตรีในเขตเทศบาลตำบลคลองตำหรุ จังหวัดชลบุรี จำนวน 1,599 คน จากผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกเทศบาล ฯ (เทศบาลตำบลคลองตำหรุ, 2546) ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 333 คน ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 42 - 49 ปี ระดับการศึกษานุปริญญา/ ปวส. อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 - 15,000 บาท ระยะเวลาที่พักอาศัยในเขตเทศบาล 15 ปีขึ้นไป และมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลจากป้ายประกาศ การมีส่วนร่วมของสตรีในกิจกรรมการปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลคลองตำหรุ จังหวัดชลบุรี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าความถี่ (จำนวน) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติใช้ทดสอบสมมติฐานกลุ่มตัวอย่างใช้ค่า t (t - test) และใช้วิธีของ Scheffé (One - way ANOVA) พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของสตรีในกิจกรรมการปกครองท้องถิ่น อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน โดยพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมี

ส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณีท้องถิ่น เป็นลำดับที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเลือกตั้งสมาชิกเทศบาล เป็นลำดับที่ 2 และด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการประชุมประชาคมอยู่ในระดับน้อยเป็นลำดับที่ 3 ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในกิจกรรมการปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลตำบลคลองตำหรุ จังหวัดชลบุรี พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่พักอาศัยในเขตเทศบาล และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างกันมีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองส่วนท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ยกเว้นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างกันมีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองส่วนท้องถิ่นต่างกันในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเลือกตั้งสมาชิกเทศบาล

ผลงานวิจัยของ อมรรัตน์ ชัยบรรค์เมือง (2548, บทคัดย่อ) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนย่อยภายในเขตเทศบาล: ศึกษากรณี เทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอสัตร์ราชา จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนภายในเขตเทศบาลตำบลแหลมฉบัง และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแหลมฉบัง จำแนก เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่ม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ภาวะผู้นำ การติดต่อสื่อสาร บทบาทของข้าราชการและนโยบายของรัฐบาล กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนย่อยในเขตเทศบาลตำบลแหลมฉบัง จำนวน 300 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ค่าความถี่ (จำนวน) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยใช้ไคสแควร์ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอสัตร์ราชา จังหวัดชลบุรี เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยมีอายุ 51 ปีขึ้นไป มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.00 และส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา - อาชีวศึกษา มีรายได้เฉลี่ย 14,245 บาทต่อเดือน และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม สำหรับระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน เฉลี่ย 31 ปี สำหรับข้อมูลปัจจัยการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชนรวม 4 ด้านของผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่รัฐ และนโยบายรัฐบาล ในภาพรวม พบว่า ปฏิบัติอยู่บ่อย ๆ โดยด้านภาวะผู้นำมีค่าเฉลี่ย สำหรับด้านบทบาทข้าราชการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนย่อยในเขตเทศบาลรวม 4 ด้านในภาพรวมพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากโดยด้านการร่วมดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สำหรับด้านการร่วมค้นหาปัญหามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน พบว่า เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน การเป็นสมาชิกกลุ่ม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ความคิดเห็นด้านภาวะผู้นำ การติดต่อสื่อสาร บทบาทของข้าราชการและนโยบายรัฐบาลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 โดยที่อายุและระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

ของประชาชน โดยผู้วิจัยได้นำเสนอให้ภาครัฐสนับสนุน ส่งเสริมให้ประชาชนทราบถึงความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐ เพื่อให้ประชาชนร่วมกันพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแหลมฉบังให้เป็นเมืองน่าอยู่ต่อไป

ผลงานวิจัยของ เมตตา สันยบุตร (2548, บทคัดย่อ) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML): ศึกษากรณีหมู่บ้านร่ม อำเภอบ้านไร่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การศึกษากรณีหมู่บ้านร่ม อำเภอบ้านไร่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) และเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ของประชาชน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ประสบการณ์การเข้าร่วมดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ บทบาทในสังคม และความเชื่อศรัทธาในโครงการ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ สถิติใช้ทดสอบสมมติฐาน กลุ่มตัวอย่างใช้ค่า t (t - test) และ One - way ANOVA ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 40 - 49 ปี มีการศึกษาระดับไม่เกินประถมศึกษาปีที่ 7 มีอาชีพทางเกษตรกรรม มีรายได้ต่อเดือน มากกว่า 13,000 บาท เคยมีประสบการณ์ในการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ของรัฐ มีบทบาทในสังคมอยู่ในระดับปานกลาง มีความเชื่อศรัทธาในโครงการอยู่ในระดับสูง และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ในด้านการร่วมคิดหาแนวทาง ดำเนินงาน การร่วมตัดสินใจ การเข้าร่วมดำเนินงาน และการร่วมรับประโยชน์จากการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านเพศ อายุระดับการศึกษา อาชีพ และประสบการณ์การเข้าร่วมดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ ของรัฐ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่พบว่า ปัจจัยด้านรายได้ บทบาทในสังคม และความเชื่อศรัทธาในโครงการมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ของประชาชน หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านร่ม อำเภอบ้านไร่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลงานวิจัยของ คมศิลป์ ศิริวงศ์ (2548, บทคัดย่อ) เรื่อง พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมชุมชน ศึกษากรณีชุมชนซอยเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมชุมชนและปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมชุมชน เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในการหาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมชุมชนที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งใช้วิธีการศึกษาจากการรวบรวมข้อมูลค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Study) และศึกษาจากภาคสนาม

(Field Study) สัมภาษณ์เจาะลึก (In - Depth Interview) ประชาชนชุมชนซอยเถิก จำนวน 8 คน ซึ่งมีความแตกต่างกันในตำแหน่งและอาชีพ ผลการศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมชุมชนเมื่อแบ่งกิจกรรมออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการเสนอปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชน 2) ด้านการวางแผน/ ตัดสินใจ 3) ด้านการร่วมปฏิบัติกิจกรรมชุมชน 4) ด้านการตรวจสอบติดตามและประเมินผล พบว่า ประชาชนทั่วไปในชุมชนมีส่วนร่วมน้อย ในด้านการเสนอปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชน ด้านการวางแผน/ ตัดสินใจ ด้านการตรวจสอบติดตามและมีส่วนร่วมมากในด้านการร่วมปฏิบัติกิจกรรมชุมชน ยกเว้นประชาชนในชุมชนที่เป็นคณะกรรมการชุมชน สมาชิกกลุ่มผู้นำชุมชน และผู้มีอาชีพรับราชการจะมีส่วนร่วมในทุกด้านมาก ซึ่งจากการศึกษาปัญหาอุปสรรคที่ประชาชนได้ให้ข้อคิดเห็น สาเหตุมาจากคณะกรรมการขาดการประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจ ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดการให้ความรู้ ทำให้ประชาชนไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร และไม่กล้าที่จะเข้ามามีส่วนร่วมได้สำหรับแนวทางที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมชุมชนคือ คณะกรรมการชุมชนจะต้องมีการวางแผนและจัดทำแผนที่มีระยะเวลาการดำเนินงานที่แน่นอน มีการประชุมชี้แจงให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบถึงภารกิจในการพัฒนาชุมชนในภาพรวม และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนทุกด้าน ตลอดจนต้องรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบบทบาทของประชาชนต่อชุมชนและขั้นตอนวิธีการในการเข้ามามีส่วนร่วมต่อกิจกรรมชุมชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนต่อไป

ผลงานวิจัยของ ถิรพันธุ์ ศุภะสร (2548, บทคัดย่อ) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ศึกษากรณีกองทุนหมู่บ้าน ตำบลท่าหลวง อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจในนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 2) เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 3) เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในนโยบายกองทุนหมู่บ้านกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยใช้วิธีออกแบบสอบถามประชาชน อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 100 ครัวเรือน โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา ได้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากการศึกษาพบว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติอยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ผลการทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Moment Correlation Analysis) พบว่า ความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติอยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ประชาชนได้เสนอแนะให้มีการประชุมชี้แจงข่าวสาร แจ้งถึงปัญหาและการแก้ไขทุก ๆ เดือน อย่างน้อยสุดก็มีการประชุมเดือนละ 1 ครั้ง แสดงบัญชีรายได้ที่ได้รับและรายจ่ายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินงาน แจ้งให้สมาชิกทุกคนทราบว่ายังมีผู้ใดบ้างที่ยังไม่ได้ชำระหนี้ มีการติดตามผล ตลอดระยะเวลาในการกู้ยืมเงิน สมาชิกได้นำเงินไปใช้อย่างถูกต้องและก่อให้เกิดประโยชน์หรือไม่และประธานและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านควรวางตัวเป็นกลาง ไม่เล่นพรรคเล่นพวกในการพิจารณาให้กู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ผลงานวิจัยของ เจนจิรา สุคำภา (2547, บทคัดย่อ) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีความมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยเก็บข้อมูลทั่วไปจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง 11 แห่ง จำนวน 357 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 30 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ F - test (ANOVA) ผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้

1. ด้านการร่วมเสนอปัญหาในชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเป็นรายชื่อพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมากที่สุด และประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาภายในชุมชนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลน้อยที่สุด
2. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาตำบล โดยรวมอยู่ในระดับน้อย และเป็นรายชื่อพบว่า ประชาชนได้เข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อจัดทำแผนพัฒนาในชุมชนของตนเองมากที่สุด และประชาชนมีส่วนร่วมในการกลั่นกรองปัญหาและความต้องการน้อยที่สุด
3. ด้านการร่วมกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเป็นรายชื่อพบว่า ประชาชนในชุมชนรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลมากที่สุด และประชาชนได้เสนอตนเองเพื่อร่วมกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล

น้อยที่สุด

4. ด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมอยู่ในระดับน้อย และเป็นรายชื่อ พบว่า ประชาชนได้ติดตามและตรวจสอบการทำงานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมากที่สุด และประชาชนได้ร่วมเป็นคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินงานทางพัสดุน้อยที่สุด

ประชาชนที่มีความแตกต่างในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 แต่ประชาชนที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในตำบลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

โดยสรุประดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับน้อย โดยด้านการร่วมกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการร่วมเสนอปัญหาในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการจัดทำแผนพัฒนาตำบลและด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับน้อย

ผลงานวิจัยของ พิสมัย บุญเลิศ (2548, บทคัดย่อ) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครสมุทรปราการ จากการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ๑, ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ๑ และเป็นแนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาในการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา คือ ผู้นำชุมชนหรือหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ จำนวน 115 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและทดสอบสมมติฐานด้านความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยใช้ไคสแควร์

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี มีอาชีพรับจ้าง มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มีรายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท/ เดือน เป็นสมาชิกกลุ่ม มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่ำกว่า 10 ปี การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครสมุทรปราการ พบว่า ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมมาก การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครสมุทรปราการกับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนของประชาชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครสมุทรปราการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนระดับการศึกษาและการเป็นสมาชิกกลุ่มของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผน

พัฒนาเทศบาลนครสมุทรปราการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และข้อเสนอแนะที่สำคัญของประชาชน เทศบาลควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมมือกันทำงานให้หน่วยงานของเทศบาลปฏิบัติงานตามแผนงาน/ โครงการ ช่วยเสริมสร้างความปลอดภัยในชุมชนและจัดให้มีการพบปะปรึกษากับชุมชนให้มากกว่าเดิม

ผลงานวิจัยของ จุฑารัตน์ จริยาอุดม (2549, บทคัดย่อ) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และเพื่อศึกษาลักษณะแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ประชาชนผู้ทำการค้าขายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ศึกษาระหว่าง วันที่ 1 - 31 สิงหาคม 2548 ตัวแปรอิสระที่ใช้คือ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพหลัก และรายได้ที่แตกต่างกัน ตัวแปรตามคือลักษณะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สีเขียว 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นริเริ่มการพัฒนา ขั้นวางแผนการพัฒนา ขั้นดำเนินการพัฒนา ขั้นรับผลประโยชน์จากการพัฒนา และขั้นประเมินผลการพัฒนา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติใช้ทดสอบสมมติฐานวิเคราะห์ความแตกต่างใช้ค่า t (t - test) วิเคราะห์ความแปรปรวนใช้ One - way ANOVA ด้วยวิธีการของ Scheffé (เชฟเฟ) จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ด้านริเริ่มการพัฒนาอยู่ในระดับสูงเนื่องมาจากวิถีชีวิตแบบสังคมท้องถิ่นที่มีความผูกพันกัน ด้านการวางแผนพัฒนา ด้านดำเนินการพัฒนาและด้านประเมินผลพัฒนาอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้กำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้ในการพัฒนาด้านรับผลประโยชน์จากการพัฒนาทางด้านวัตถุและด้านจิตใจและก่อเกิดการสร้างงานสร้างอาชีพของประชาชนระดับสูงสุด ศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อเสนอแนะการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะข้อคิดเห็น และด้านวางแผนพัฒนาให้มีการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และระบบการบริหารภายในองค์การบริหารส่วนตำบลให้ใช้ระบบคุณธรรม เพื่อการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่และการสร้างงาน สร้างอาชีพของชุมชน โดยใช้กระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการ

ผลงานวิจัยของ วาสนา ถิ่นขาม (2548, บทคัดย่อ) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนพัฒนาตำบล: ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลเก่าขาม อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวางแผนพัฒนาตำบล ใน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นรวบรวมปัญหา/ ความต้องการขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นร่วมกำหนดโครงการ/ กิจกรรม ขั้นร่วมปฏิบัติ ขั้นร่วมติดตามผลการดำเนินโครงการ/ กิจกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งจำนวน 370 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนพัฒนาตำบล ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเก่าขาม อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 2 ขั้นตอนดังนี้ รวบรวมปัญหา/ ความต้องการ ขั้นร่วมปฏิบัติการ ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล/ หาสาเหตุปัญหา ขั้นติดตามการดำเนินโครงการ/ กิจกรรม ขั้นร่วมกำหนดโครงการ/ กิจกรรม และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2 อันดับ ในแต่ละขั้นตอน ดังนี้ เข้าร่วมประชุมเพื่อปรึกษาปัญหา/ ความต้องการของหมู่บ้าน เข้าร่วมประชุมเพื่อหาวิธีแก้ปัญหาของหมู่บ้าน เข้าร่วมประชุมเพื่อหาสาเหตุของหมู่บ้าน เข้าร่วมประชุมเพื่อเห็นชอบโครงการ/ ของหมู่บ้าน เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีท้องถิ่น/ วันสำคัญทางศาสนาขององค์การบริหารส่วนตำบล เข้าร่วมการดำเนินงานด้านการพัฒนางานของหมู่บ้าน ได้มีการสอบถามโครงการ/ กิจกรรมของหมู่บ้านกับองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการติดตามข้อมูลข่าวสารการดำเนินโครงการ/ กิจกรรมตามแผนพัฒนาตำบล

โดยสรุป ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนพัฒนาตำบลอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งข้อสนเทศที่ได้นี้ จะนำไปพิจารณาปรับปรุง เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนพัฒนาตำบลมากยิ่งขึ้น

ผลงานวิจัยของ อมรรรัตน์ เจริญพรวรรณ (2548, บทคัดย่อ) เรื่อง บทบาทที่เป็นจริงกับบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาท้องถิ่นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และเพื่อศึกษาภาวะผู้นำของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้ศึกษาทำการศึกษาด้วยวิธีศึกษาข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นรายบุคคลแล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนและเปรียบเทียบความแตกต่าง เฉพาะสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ชำราชการ ลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราวภายในองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีจำนวนประชากรทั้งหมด 20 คน

จากการศึกษาพบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด คือผู้ที่ได้รับเลือกตั้งมาจากประชาชนในท้องถิ่นเพื่อมาเป็นตัวแทนของประชาชนในการบริหารและพัฒนาท้องถิ่น แก้ไขปัญหาและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในท้องถิ่น สร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยการกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น จัดทำแผนงานด้านงบประมาณ เป็นผู้นำนโยบายเกี่ยวกับเศรษฐกิจแทนประชาชนจะทำโครงการท้องถิ่นเสนอ องค์การบริหารส่วนจังหวัด, สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีบทบาทน้อยในการเป็นผู้นำในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมส่วนใหญ่จะอยู่กับนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และรัฐบาลกลางมากกว่า, สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะต้องเป็นผู้ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องรู้ถึงบทบาทของตัวเองในการพัฒนาประเทศ จะต้องนำความรู้ใหม่ ๆ ของโลกโลกาภิวัตน์ ไปเผยแพร่ให้กับประชาชนรู้จะต้องพัฒนาความรู้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ จะต้องเป็นผู้รอบรู้ จะต้องมีความวิสัยทัศน์ รับฟังความคิดเห็นของประชาชน ต้องทำงานแบบเชิงรุก มีแบบแผนในการพัฒนาพื้นที่ และสามารถเลือกบุคคลที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหาในพื้นที่นั้นได้ จะต้องทำงานโดยยึดการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี เป็นคนดีมีความรับผิดชอบ ทำงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน

ผลงานวิจัยของ ปราณี ทองจันทร์ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลยางน่อง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลยางน่องอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ จะมีผู้นำชุมชนเป็นตัวแทนภาคประชาชนร่วมเสนอความต้องการและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ประกอบกับเทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ ได้มีบทบาทในการกำหนดขั้นตอนการทำงาน ผ่านตัวแทนประชาคมหมู่บ้าน จึงทำให้แนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบบริการพื้นฐานได้ตรงกับความต้องการของประชาชน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างสูงสุด

ผลงานวิจัยของ ชนิกา พันลือม (2550, บทคัดย่อ) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ 3) สำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่แจ่ม 4) วิเคราะห์ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่แจ่ม และ 5) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน จัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ วิธีการศึกษาใช้วิธีศึกษาเอกสารจากข้อมูลระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ หนังสือสั่งการของทางราชการ การศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือประชาชนที่เข้าร่วมประชุมประชาคมในการจัดทำ แผนชุมชน ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 250 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานเพื่อทดสอบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ใช้ Chi - Square

ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปี และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ประชาชนยังไม่ให้ความสนใจในกิจกรรมของเทศบาลเท่าที่ควร การแก้ไข ปัญหาของท้องถิ่นเกิดความล่าช้า ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น สำหรับปัจจัยที่มี ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบล แม่แจ่ม คือ เพศ อายุ และอาชีพของประชาชน สำหรับปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม คือ ระดับการศึกษาและ การมีตำแหน่งหน้าที่ทางสังคมในท้องถิ่น ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล กับทางเทศบาล คือการที่เทศบาลจะต้องส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีจิตสำนึกในการรัก ถิ่นกำเนิด ให้ความสำคัญและให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผลงานวิจัยของ อมรรัตน์ ศิริกาญจนวงศ์ (2551, บทคัดย่อ) เรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม มีความมุ่งหมายเพื่อ

1. ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลบรบือ
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ แตกต่างกัน

3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลบรบือ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลบรบือ ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 308 คน เป็นชาย 142 คน เป็นหญิง 166 คน คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของ Taro Yamane ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นและสุ่มแบบระบบ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t - test และ F - test (One - way ANOVA) เสนอผลการศึกษาโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้

1. ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลบรบือ โดยรวมเป็นรายด้าน 2 ชั้น คือ ชั้นการลงทุนและการปฏิบัติงาน และชั้นการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับน้อย ส่วนรายด้านอีก 2 ชั้น คือ ชั้นการค้นหาปัญหาและสาเหตุ และชั้นการวางแผนดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ประชาชนเพศชายมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลโดยรวมและเป็นรายชั้น 3 ชั้น คือ ชั้นการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ชั้นการวางแผนดำเนินกิจกรรมและชั้นการลงทุนและปฏิบัติงาน และมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย 1 ชั้น คือ ชั้นการติดตามและประเมินผล

ส่วนประชาชนเพศหญิง มีส่วนร่วมในการบริหารงานโดยรวมและเป็นรายชั้นทั้ง 4 ชั้นอยู่ในระดับน้อย นอกจากนี้ประชาชนเพศชายมีส่วนร่วมในการบริหารงานโดยรวมและในรายด้านทั้ง 3 ชั้น คือ ชั้นการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ชั้นการวางแผนดำเนินกิจกรรม และชั้นการลงทุนและปฏิบัติงานมากกว่าประชาชนเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ประชาชนทั้งสองกลุ่มมีส่วนร่วมชั้นการติดตามและประเมินผลไม่แตกต่างกัน

3. ประชาชนที่มีอายุ 18 - 25 ปี และ 26 - 35 ปี มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลโดยรวมและเป็นรายชั้นทุกชั้นอยู่ในระดับน้อย ประชาชนที่มีอายุ 36 - 45 ปี มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลโดยรวมและเป็นรายชั้น 2 ชั้น คือ ชั้นการลงทุนและปฏิบัติงานและชั้นการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับน้อย และมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลอีก 2 ชั้นอยู่ในระดับปานกลาง คือ ชั้นการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา และชั้นการวางแผนดำเนินกิจกรรม ส่วนประชาชนที่มีอายุ 46 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลโดยรวมและเป็นรายชั้น 3 ชั้น อยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมชั้นการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับน้อย โดยประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมโดยรวมและรายชั้น 2 ชั้น คือ ชั้นการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา และชั้นการวางแผนดำเนินกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 ส่วนรายชั้น 2 ชั้น คือ ชั้นการลงทุนและการปฏิบัติหน้าที่ และชั้นการติดตามและประเมินผลไม่แตกต่างกัน

4. ประชาชนที่มีระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลบรบือ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

โดยสรุป ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบรบือ มีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลบรบือ โดยรวมและรายชั้น 2 ชั้น อยู่ในระดับน้อย ยกเว้นการค้นหาปัญหาและสาเหตุ และชั้นการวางแผนดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนที่มีความแตกต่าง ในเรื่องเพศ ช่วงอายุ มีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลแตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีความแตกต่างในด้านระดับการศึกษา และอาชีพ มีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลบรบือไม่แตกต่างกัน ซึ่งข้อสนเทศที่ได้สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานเทศบาลตำบลบรบือให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ทำการศึกษา

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลแหลมทอง อำเภอแหลมทอง จังหวัดตราด จำเป็นต้องศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล และประชากร ซึ่งมีผลกระทบไม่โดยตรงก็โดยอ้อมต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลแหลมทอง อำเภอแหลมทอง จังหวัดตราด ปัจจัยที่จะศึกษามีดังนี้

เพศ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ผู้วิจัยได้สรุปการสกัดตัวแปรเกี่ยวกับเพศ ดังนี้

เจนจิรา สุคำภา (2547) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และสอดคล้องกับการศึกษาของ อมรรรัตน์ ศิริกาญจนวงศ์ (2551) ศึกษาเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเพศชายมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลโดยรวมและเป็นรายชั้น 3 ชั้น คือ ชั้นการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ชั้นการวางแผนดำเนินกิจกรรม และชั้นการลงทุนและปฏิบัติงานมากกว่าประชาชนเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แต่ขัดแย้งกับการศึกษาของ บุญเทียม จันสุข (2548) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลกมลาไสย อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษา พบว่าประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเทศบาลโดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และขัดแย้งกับการศึกษาของ จุฑารัตน์ จริยาอุดม (2548) ซึ่งศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อายุ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ผู้วิจัยได้สรุปการสกัดตัวแปรเกี่ยวกับอายุ ดังนี้

สายยันต์ ภิรมย์กิจ (2547) ศึกษาเรื่อง บทบาทของเทศบาลตำบลหนองบัวระเหวในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและเป็นรายด้าน จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านรวมแสดงความคิดเห็น ด้านร่วมวางแผนพัฒนาเทศบาล ด้านรวมปฏิบัติงานและด้านตรวจสอบและประเมินผลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับการศึกษาของ จุฑารัตน์ จริยาอุดม (2549) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำบางน้ำผึ้งของประชาชนที่มีอายุ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ขัดแย้งกับการศึกษาของ อมรรัตน์ ศิริกาญจนวงศ์ (2551) ศึกษาเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมโดยรวมและรายชั้น 2 ชั้น คือ ชั้นการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา และชั้นการวางแผนดำเนินกิจกรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และขัดแย้งกับการศึกษาของ ณัฐรญา ดันนารัตน์ (2552) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นตำบลโพธิ์ชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นตำบลโพธิ์ชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระดับการศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้สรุปการสกัดตัวแปรเกี่ยวกับระดับการศึกษา ดังนี้

มานพ ชันทะลีลา (2547) ศึกษาเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตกิ่งอำเภอนาเขย จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนาตำบลในเขตกิ่งอำเภอนาเขย จังหวัดอุบลราชธานีไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับการศึกษาของ วรพัทธ์ เลอสิทธิศักดิ์ (2547) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาเมืองโบราณเวียง กุมกาม อำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน แต่ขัดแย้งกับการศึกษาของ สายยนต์ ภิรมย์กิจ (2547) ศึกษาเรื่อง บทบาทของเทศบาลตำบลหนองบัวระเหวในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและเป็นรายด้าน จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านแสดงความคิดเห็น ด้านรวมวางแผนพัฒนาเทศบาลและด้านรวมปฏิบัติงาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และขัดแย้งกับการศึกษาของ พูลสวัสดิ์ นาทองคำ (2550) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาเมืองน่าอยู่ เทศบาลตำบลร่องคำ อำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเมืองน่าอยู่ โดยรวมและรายด้านจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการร่วมในผลประโยชน์ และด้านการติดตามประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ผู้วิจัยได้สรุปการสกัดตัวแปรเกี่ยวกับอาชีพ ดังนี้

จิราวัลย์ วรวงศ์ (2550) ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นโดยรวมและรายด้าน คือ

ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ และด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับการศึกษาของ อมรรัตน์ ศิริกาญจนวงศ์ (2551) ศึกษาเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเทศบาลตำบลบรบือ

อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลตำบลบรบือ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ขัดแย้งกับการศึกษาของ เจนจิรา สุคำภา (2547) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และขัดแย้งกับการศึกษาของ พูลสวัสดิ์ นาทองคำ (2550) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาเมืองน่าอยู่ เทศบาลตำบลร่องคำ อำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาเมืองน่าอยู่ โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติ ด้านการร่วมในผลประโยชน์ และด้านการติดตามประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะเวลาที่อาศัยในเขตเทศบาล

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ผู้วิจัยได้สรุปการสกัดตัวแปรเกี่ยวกับระยะเวลาที่อาศัยในเทศบาล ดังนี้

อมรรัตน์ ชัยขรรค์เมือง (2548) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนย่อยภายในเขตเทศบาล: ศึกษากรณี เทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี มีระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน เฉลี่ย 31 ปี มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ขัดแย้งกับการศึกษาของ มานพ ชันทะสีลา (2547) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตกิ่งอำเภอนาเยี่ย จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านต่างกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนาตำบลในเขตกิ่งอำเภอนาเยี่ย จังหวัดอุบลราชธานีไม่แตกต่างกัน และขัดแย้งกับการศึกษาของ จริยา กลิ่นอุดม (2548) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของสตรีในกิจกรรมการปกครองท้องถิ่น: ศึกษากรณีเทศบาลตำบลคลองคำหลู จังหวัดชลบุรี พบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยในเขตเทศบาลต่างกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองส่วนท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และขัดแย้งกับการศึกษาของ พิสมัย บุญเลิศ (2548) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่ำกว่า 10 ปี และไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลนครสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการทบทวน แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่น ได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีและแนวคิดของโคเฮนและอัฟโฮฟ และอकिन รพีพัฒน์ ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการร่วมนำเสนอปัญหาและความต้องการ
2. ด้านการร่วมวางแผนในการพัฒนา
3. ด้านการร่วมปฏิบัติกิจกรรม/ โครงการพัฒนา
4. ด้านการร่วมตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

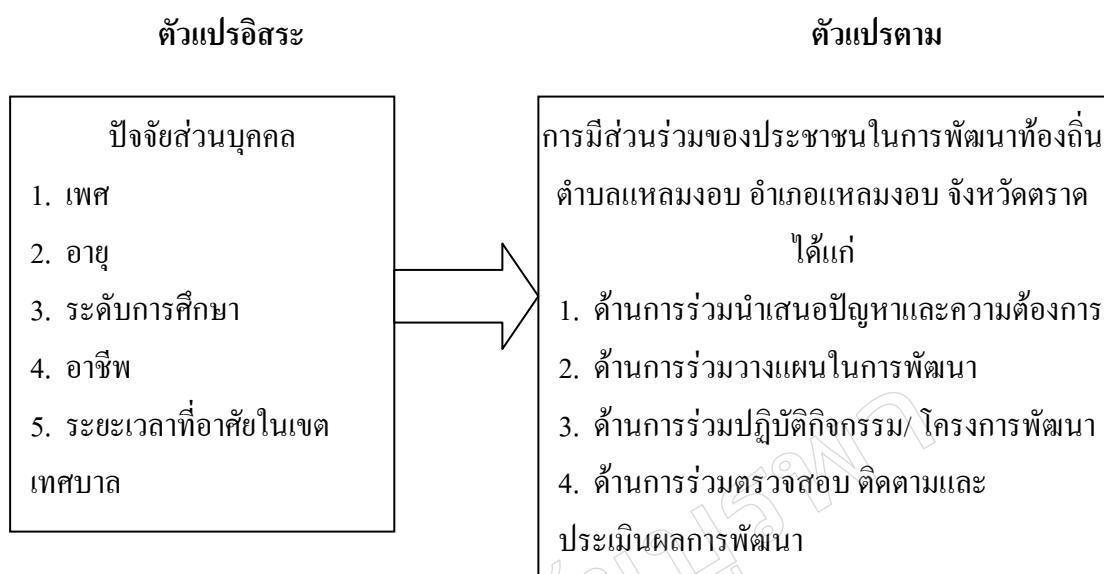
การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลแหลมงอบ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีและแนวคิด ของโคเฮน และอัฟโฮฟ (Cohen & Uphoff, 1979 อ้างถึงใน จุฑามาศ ศรีศิริพรพันธ์, 2548, หน้า 12) และอकिन รพีพัฒน์ (อ้างถึงใน เชนจิรา สุคำภา, 2547, หน้า 19) รวมถึงปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ที่เชื่อว่าจะมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น มาประยุกต์ใช้ในการ สร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรที่จะทำการวิจัยดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ตัวแปรที่เป็นเหตุที่จะก่อให้เกิดการเข้าไปมี ส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่

- 1.1 เพศ
- 1.2 อายุ
- 1.3 ระดับการศึกษา
- 1.4 อาชีพ
- 1.5 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ท้องถิ่นเทศบาลตำบลแหลมงอบ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด ได้แก่

- 2.1 ด้านการร่วมนำเสนอปัญหาและความต้องการ
- 2.2 ด้านการร่วมวางแผนในการพัฒนา
- 2.3 ด้านการร่วมปฏิบัติกิจกรรม/ โครงการพัฒนา
- 2.4 ด้านการร่วมตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนา

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย